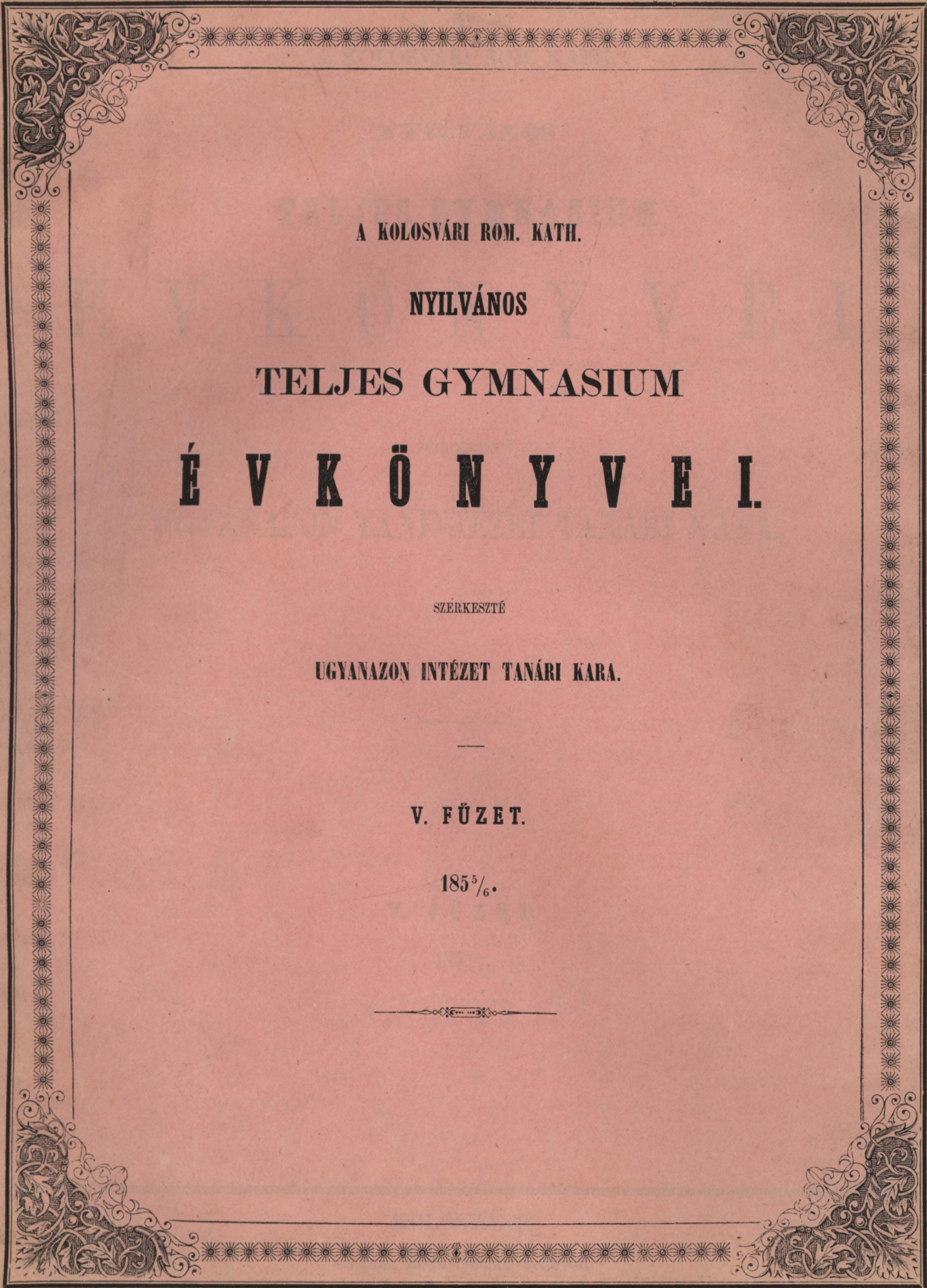

1856.

A KOLOSVÁRI ROM. KATH.

NYILVÁNOS

TELJES GYMNASIUM

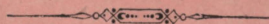
É V K Ö N Y V E I.

SZERKESZTÉ

UGYANAZON INTÉZET TANÁRI KARA.

V. FÜZET.

185⁵/₆.

A KOLOSVÁRI RÓM. KATH.

NYILVÁNOS

TELJES GYMNASIUM

É V K Ö N Y V E I.

SZERKESZTÉ

UGYANAZON TANINTÉZET TANÁRI KARA.

V. F Ü Z E T.

185⁵/₆.

KOLOSVÁRT.

A róm. kath. lyceum betűivel.

É R T E K E Z Ő R É S Z.

A vallás-erkölcsi nevelés, mint a sikeres iskolai tanítás főkélléke.

Az ember, noha a teremtés remeke, születésekor a leggyámoltalanabb lény, benne mindazon magas és végnélkül tökélyesíthető tulajdonok és tehetségek, melyekkel megáldva van, szenderegnek, s kifejlődésök külső fölkeltés nélkül meg sem indulhat. Ugyanis általános törvény minden teremtett lényre nézve az, hogy a tehetséget önmagában bírja ugyan, de a kifejlődés csak akkor következik, ha kívülről valami rá hat. Ezt bizonyítja az egész lelkes és lelketlen világ.

A keresztség szentségében az eredeti bűn szennyétől megtisztult ember olyan, mint a festő fehér táblája, melyen még semmi rajzolat nincs; őrizni kell tehát azt a szennytől, míg a rajzolat reá nem jó. Olyan ő, mint a lágy viaszanyag; ügyelni kell tehát, hogy torzalakok ne nyomassanak belé. Olyan ő, mint a vetemény alá készített kerti ágy, mely, ha szorgalmas kezek művelik, virágot és gyümölcsöt, — ha pedig elhanyagolják, dudvát és gyomot terem.

Midőn már a gyermek lassanként okosodni kezd, s a növendék-, majd ifjúkor tavaszába lép; midőn tehetségei fejlenek, kétes gondolatai- s indulataival küzdeni, a világnak minden oldalával ismerkedni kezd, s e homályos zürzavarban csak két út áll előtte, a jó- és rosznak fehér és fekete ösvénye: ah mi dicső, mi szükséges ekkor a határozatlan habozónak vezérkezet nyújtani! — S ezért a józanul gondolkodó emberiséggel egyidős azon alapigazság, hogy nevelés teszi az embert valódi emberré; mert az ember vadon hagyva a legvadabb állat, nemesítés nélkül a legnemtelenebb növény. Az ember nevelés nélkül hasonló ama hajóhoz, melynek csak evezője van, de kormányosa nincs. Keblében hordozza ugyan az isteni szikrát, de az, nevelés nélkül, hasonló a tenger fenekén rejlő drága gyöngyhöz. Szíve jóra roszra, szépre rútra, nemesre nemtelenre egyiránt fogékony; de a kettő közt az egyenes ösvényt a nevelés mutatja meg. Nevelés teszi tehát az embert emberré, ez mutatja ki neki a célt, melyre törekednie kell, melyre Isten őt teremté.

Lehet-e embernek szentebb földadata, mint embert nevelni? bizonyára az embert jobbá, nemesebbé, erényesebbé idomítani; őt egész élete folyamán megmaradandó oly jó hajlamokra képezni és szoktatni, melyek az egyház híi fiává s a polgári társaságnak hasznos tagjává alakítsák; fogékony szívkerébe a vallásos erény magvait beoltani, józan tanácsokat adni, helyes életmód szabályaira oktatni és szoktatni; szóval: az igaznak ösvényére léptetni, hogy majdan az élet hullámzó tengerére bocsátandó sajkáját mind a toluló hullámok, mind a csábító syrenek ellen megvédhesse: ez oly magasztos hivatás, melyen fölül csak a teremtés nagy eszméje áll.

Mint hogy az anyagi és szellemi jóllétnek, jelen és örök boldogságnak magva a nevelésben rejlik; mint hogy ebből legtöbb jó vagy rosz, üdv vagy kárhozat, a minő t. i. a nevelés, származik: tagadhatlan, hogy életkérdéseink legfőbbibe — a nevelés. Közüdv a nevelés növénye. Elismerték ezt már hajdan a pogányok is. Athenaeben a nevelést mindjárt a gyermek születésével kezdték és 20. esztendő korában végezték. A pogány Roma teendői sorozatában hasonlóképp a nevelés ügyét tartá legelsőnek; midőn a roppant birodalom legmagasabb virágzata korában, mint hegyről leomló patak, sebes léptekkel közelednék hanyatlásához, a honatyák a romai tanács-

hoz e kérdést intézték: miként lehetne a birodalom fölbomlását föltartóztatni? ezt nyerék válaszul: nevelés által! Ugyanezt vallá Roma szónoka is, midőn mondá: Mi nagyobb és jobb ajándékot adhatunk a köztársaságnak, mint ha tanítjuk és neveljük az ifjúságot? kivált a mostani idők- és körülményekben, melyekben annyira megromlott az ifjúság, hogy mindnyájunk erejével meg kell azt fékezni és korlátok közé szorítani.

Ha tovább lapozzuk a nemzetek életének évlapjait, a történelem fényvilágánál fölkatatott adatok nyomán azt tapasztaljuk, hogy, mióta földerült az igaz világosság, mely megvilágosít minden embert, ki e világra jó, az egyházi és világi nagyok fontosabb tárgyat nem ismertek, lángolóbb buzgalommal föl nem karoltak, mint a nevelés szent ügyét. „A nyugati romai birodalom — írja a fensőbb katholicismus ihletett és szelleműs írója — a vándornépek rohamá alatt összerokadván, e fél vadak szelidítése egyedül az egyháznak gondjára hagyatott. Korunknak fogalma sincs azon nehézségekről, mikkel az egyház e dicső föladat kivitelében folyvást küzdeni kénytelenült; csak lassan s későn fejlődhetett ki az új műveltség: igen, mert a nevelőnek előbb saját lételeért kelle növendékeivel vívni, s új társadalmi s polgári életet alkotnia, földet művelni, őserdőket ritkítani, városokat alapítani, vérboszút és rabszolgaságot eltörlni vagy legalább enyhíteni, mielőtt a szellem magasabb röptére gondolhatott volna.“

Ki csak kevésbé avatott is a történelemben, tudhatja, mit tőn Nagy Károly a magasabb műveltség előmozdításaért. Ki nem ismeri Európának a középkorban emelt 60-nál több és leghiresebb egyetemeit, melyek rendeltetése vala minden néposztály közös kincsevé tenni a szívnevelítő tudományokat. S ki birná fölszámítani a tengeráldásokat, a soha eléggé nem méltányolható áldozatokat, melyeket szent Istvántól kezdve napjainkig koronás fejedelmeink, több világi, de kivált egyházi nagyaink tettek a szellemi fejlődés s tökélyesülés oltárára, a magyar nemzet művelése- és nemesítésére.

Talán sehol sem emelkedett széles e világon több és melegebb szózat a nevelés szent ügyében, mint az újabb időkben édes hazánkban; de fájdalom! talán sehol sem is hangzott el annyi szép szó a pusztában, mint nálunk. E sok szép szó mégis azt látszik bizonyítani, hogy századunk az embernevelés százada akar lenni; ámde a nevelésnek, hogy egyöntetű egész legyen eredménye, főkép a szívre kell irányoznia minden erejét. S ezért nem helyeselhetni némely szülőknek abbéli eljárását, miszerint a legnagyobb gond- és költséggel neveltetik gyermekeiket a világi tudományokban, míg az üdv igazságainak kellő ismeretére vezető utat vagy emberi gyarlóságból, vagy mi kárhozatosabb, szándékos eltökélésből egészen elhanyagolják, elmellőzik. Minden igyekezetök abban áll: hogy a jelen életnek neveljék gyermekeiket, kik tudjanak a világgal finomul társalogni; de miként társalogjanak Istennel, melyek legyenek Isten iránti kötelmeik: erre oktatni a gyöngé korral össze nem férhetőnek itélik; holott pedig ha e részben mindenki megtenné a magáét; ha a szülék korán öntenék magzataik szívébe Jézus religiójának szelid szellemét; ha a kerény magvait vetnék viaszként hajlítható romlatlan szivökbe: oh mily biztosítva lenne a vallássság és erkölcsiség szentsége! mily boldog lehetne egyesek és az egész emberiség állapota! — A szent könyv szerint: Az emberi szív érzései és gondolatja rosza hajlandók ifjú korától fogva, s épen ezért e kor leginkább igényli a gondot és figyelmet, hogy a rossz gondolatok és gonosz hajlamok, melyeket magában hord, meg ne erősödjenek.

Az élet különben is számtalan viszontagsággal levén kapcsolatban, sorsunk hol jóra, hol balra fordul, és lehet eset, midőn az ember egyedül s elhagyatva állhat, midőn barátjának senkit nem fog nevezhetni, midőn inscégében senki nem fog neki segédkezet nyújtani. S ha hite, religiója nincs, mit teszen akkor? kétségbe kell esnie, mert a remény csak hittal párosul; csak az remélhet, kinek szilárd és erős hite van; kinek hite van, az nem csügged, nem esik kétségbe; sőt

magában a szenvedés tűzében is enyhet és reményt talál. Minthogy pedig semmi sem állandó a földön, kialszik a szenvedés tüze is, s a hit visszahelyezi az embert előbbi boldogságába. Tehát a religio az ember lehető boldogságának főkelléke, ez hitet ad az embernek, fölserkenti önbecsülésre, a fensőbbek tiszteletére, a jó követésére, a rossz elkerülésére. Azért a gyermek gondolkodni kezdő idejében, a nevelés kezdetén kell a religio boldogító tanait a gyermek szívébe csöpögtetni.

Hogy napjainkban oly ritka a szilárd jellemű, ellenben oly sok a jellemtelen ember: ennek alapoka a vallás-erkölcsi nevelés elhanyagolásában rejlik. Erkölcsi erőt, az igaz, szép és jó mellett rendületlenül küzdő szilárd jellemet csak az egély szűz szelleme fejthet ki. „Én vagyok a szőlőtő, ti a vessző, ki én bennem marad, és én ő benne, az sok gyümölcsöt hoz.“ — Az egély igaz irányadója, vezetője hajlamainknak; ez vigyáz ott, hol a bíró szeme elé takaró fátyol vonul; világít ott és int, hol a törvényektől nincs mit rettegni; gátolja a titkos kicsapongásokat; intései lecsillapítják a lángra gyúladt szenvedélyek rohamát; elnyomják a bűn csiráit; erősítik a gyarlót; gátot emelnek a vétek torladozó hajjai ellen. A religio elemeiből alkotott gát sem oly erős ugyan, hogy a szenvedélyek rohama olykor át ne törhetne rajta; de minden gátok közt a leghatalmasabb, ha ez egyszer a szívben gyökeret vert: soká kell a bűnnek küzdenie, míg rajta győzelmet víhat ki, s ha elesik is a hevesebb kísértés percében, van talap, melybe jobbulásának horgonyát vesse, és kezében van a religiónak az erényesség ösvényét kimutató delejtűje, mely őt az indulatok tengerén a hajótöréstől megmentse.

Gyöngé fűszál az ember, melyet a világnak, a szabadabb társalgásnak ártalmas fuvallata hamar elhervaszt. Az ember Istenétől elszakadva minden okossága mellett is gyöngé, mint a falevél, melyet az enyhe szellő is megreszkettet; de hittel fölfegyverkezve erős, mint a táborok elrendelt serege.

Könnyű az élet csavarodó, tekervényes útait eltéveszteni, ha nincs kezünkben a hit világító fénye; könnyű a világ sík tengerén hajótörést szenvedni, ha nincs birtokunkban a hit horgonya, mely életünk sajkáját minden szélvész és hullámok ellen megvédje. Az ifjúra nézve legveszélyesebb azon időpont, midőn a szülei vagy iskolai korlátok alól, s az egyház dajkáló karjai közül kiszabadulván, a nagy világ szinpadára lép: ez rá nézve a próbáltatás ideje. Ezért kell az embernek, mihelyt eszmélni kezd, oly vezér után indulnia, ki őt az élet ezernyi bajain keresztül mindig biztosan és nyugodt elszánással vezesse. „Mert a tapasztalás megvesztegethetlen tanúskodása szerint a legmagasb értelmi kifejlődés, a világ minden tudományával kérkedő iskola sem biztosítja sem egyesek, sem a népek földi jóllétét. Ez csupán szilárd erényességen, önmagán uralkodni tudó képességen, mértékletességen és alázatosságon, szóval: Isten, minmagunk s embertársaink iránti összes kötelmeink készsége és színezetlen teljesítésén alapszik... rendületlenül. Következőleg a vallásos és erkölcsös nevelés első szüksége s kétségbevonhatlan biztosítéka valamint egyes emberek, úgy egész államok virágzó s boldog állapotának. Ha ez hiányzik, minden egyéb nevelés, minden egyéb iskola haszon nélküli, sőt kártékony s veszteljes hatású. Minden nevelésnél az utolsó célnak, az Isten eleven ismeretének és a tiszta kereszténységnek kell lenni. Csupán az által fog az Isten dicsősége az emberek közt előmozdíttatni. Ugyanis csak az igazán jámbor ember lehet egyszersmind a társaság jó polgára. Valódi jámborság nélkül minden tudomány, minden okosság, minden világi képezés inkább káros mint hasznos, és a visszaéléstől nincs biztosítás. Továbbá az állapotot és jövőndő rendeltetést kell szem előtt tartani. De az Istennek és törvényeinek alapos ismerete egyiknek mint másoknak szükséges. Ennek kell tehát az iskolában minden rendűek részére az alapnak, főleckének lenni.“ (Emlék-könyv, kiadja Danielik János, első kötet.) A paedagogiai és aesthetikai iratairól ismert és tisztelt Beély Fidéél az Athenaeum 1841-ki folyamában mondja: „Vallás az iskola napja, melynek világítania, az életnek elevenséget, meleget és

termékenységet adnia kell; a többi ismeretek csupán hold és csillagok, melyek világosságukat és fényüket a naptól kölcsönzik. S jaj oly iskolának, hol hold s csillagok teljes fényvel ragyognak, és a napot jótevő sugáiraival elnyomják s elhomályosítják.“

Noha ezerfelé ágaznak az élet útjai, mégis a főcélznak, mely a boldogság, csak egy szolgál elérésére, s ez kétségkívül az erény útja. Minthogy pedig csak az egyedül a hasznos és boldogságot árasztó tudomány, mely a jámbor és szeplőtelen vallásos erkölcs talpkövein épül; mint-hogy a tudományokat semmi úgy nem táplálja és neveli, mint az ájtatosság és jámborság: innét a nevelésben is az első és főgond arra fordítandó.

Ész és szív teszik az embert egészen emberré. A műveltség és haladás czélpontjaul nem csak az észet, hanem a lelket, a kedélyt és szívet is kell kitűzni; mert a nevelés az ember minden tehetségeinek öszhangzó és czélszerű kiképezésében áll, hogy ideig tartó és örök boldogsága eszközöltessék; tehát nem csak elmeileg, hanem erkölcsileg is kell fejleszteni az embert. „Egy szerves, élő test a nemzet, melynek végeibe a szív hajthatja csak a műveltség véréit.“ Érzés a szív fődíszé, éltető eleme. Nélküle a szív kődarab; az ész lángbaborult épület, emésztő tűz, mely építés helyett csak rontani képes. A szív műveltségnek mindenkor párvonalban kell járnia az értelem művelésével; mert míg magasra kifejlett észtehetség, ha szívtelen, iszonyú pusztítást tehet a köztársaság épületén: addig erényes érzelmű kebel boldogítani képes másokat a nélkül, hogy ehez természeti jótáplátán kívül nagy elmebeli jelességekre volna szüksége.

Az érzékiség napjainkban túlnyomó uralmat vón a szíveken, jármába vetette az észet. S ennél fogva a földadat, hogy a polgárisodás nem félmű, hanem bevezetett egész legyen: az evangelium uralmát kell az érzékiség fölött helyreállítani. Csak ilyen úton lehet a polgárisultságot valódivá, kereszténynyé, emberboldogítóvá tenni; csak ily úton lehet a terjedező erkölcsi mételet orvosolni. Lelkünk emelkedése Istenhez legbiztosabb óvszer a romlottság és sülyedés ellen. A sok rosznak okát vajjon nem abban kell-e keresnünk, hogy a kedély, a szív maradt elhanyagolva? hol a szeretet e kútforrását elmulasztották megnyitni: ott a nevelés minden munkája hiábavaló volt. Ha valódi, boldogító polgárisodást akarunk, akkor azt, az elme világosítása és fejteése mellett, a szív- és kedélynemesítő keresztény nevelés alapjára kell fektetnünk. Szívből fakadoznak a nagy gondolatok. Vessük tehát el a szívbe a religio áldás- és tudvtermő magvait; az erkölcsi nevelés legyen legerősebb támasza a tudományos nevelésnek, legyen annak világító szövetneke, legyen életforrása.

A tudatlanság semmire sem használ; a tudatlanság az erénynek öre nem lehet, és a tudomány „a religio és erkölcs malasztos ereje nélkül, csak az önzés sima csalszere, vagy lobogó fáklya egy gyújtogató rabló kezében. Ennek csapongó fényinél fondor kalmár lesz a világ, mely a nemzetiség nemes eszméjét elfojtja, a művészet és szellem műveit rőf- és fonszámra méri; melynek célja: az igazlelkű ember vagyonának fortélyos kizsárolása; szerencséje — másnak bukása; egyetlen becsülete, boldogsága és dicsősége — pénz. A religio nélkül kiképezett értelem a gőg székhelye, mely kevély angyalul vakmerőn Isten fölébe szárnyal, s a szív szerény hit- és erkölcshövényeit leperzseli.“ (Csal. Lapok. 1852. II. félev.)

Igen a tudomány egyedül — religio nélkül elbizottá, gögössé tesz; mert az apostol szerint: A tudomány fölfuvalkodtat; azért mondják a religiót oly fűszernek, mely a többi tudományokat a rothadástól megója. „A religio távcső, mely Isten ismeretlen világait mutatja meg; hírd, mely eget és földet összeköt; tanító, ki a gyakorlati philosophiára tanít bennünket; főpap, ki Isten titkait fedezi föl nekünk; orvos, ki meggyógyítja a beteg lelkeket; és anya, kinek három menyeyei magzata van e világon, u. m. hit, remény, szeretet.“

Fontos észrevétel az a történelemben, hogy a legmagasabb virágzat korában fejlődtek ki a romlás magvai. S azért már IX. Gergely pápa így írt a párizsi theologiai tanárokhoz: „Hiúság-

ből a philosophiát ne tegyék elébe a vallástudománynak, mely igaz lelke az életnek, s a tévektől megóalmaz. Ne igyekezzetek tetsztudósok lenni. A mennyektől ne forduljatok a világ és természet alacsony és szűkölködő elemeihez; kik ellenkezőt tesznek, hallgatónak csak levelet s nem gyümölcsöt nyújtanak.“ (Rel. és Nev. 1847. I. félv.) „Vond le a philosophról a ragyogó palástot, és mit látsz? egy csontvázat. A felleg mögött, melybe rejtezik, nincs Isten, csak egy gyöngye, nyomorult halandó. Ő tiszta és haszonkeresetlen erénnyel kérkedik; de tekintsd meg őt közelebbről: föl van fuvalkodva a kevélységtől. Figyelmezz rá, midőn a kisértet kecsgetteti, midőn az indulatok ösztönözik: s látni fogod, hogy az ő akarata, ha lehetséges, még gyöngébb és erőtlenebb, mint belátása. Mit akart ő tudni? Ő a maga házában sem otthonos; mikép kívánhatja tehát ismerni a csillagokon túli tájakat? Ő nyöszörög, ha az újja fáj; megbántottnak érzi magát, ha különös figyelemre nem méltattatik; ordít, ha baj éri; kétségbeesik, ha meg kell halnia; nem, te nem vagy az én ideálom!... Mit adott nekem a philosophia s az észreligio? világosságot? én most sokkal nagyobb homályban tapogatózom, mint valaha. Serkentést a kötelesség teljesítésére? Csak keveset mutathat ő, mitől félnem s a mit remélnem lehetne. Akarati erősséget? Soha sem mutattam magamat gyöngébbnek a bűn elleni harcban, mint a míg hozzá ragaszkodtam.“ (A megtért. Eger, 1840.) Az emberi agy gyertya-világa fölébe egy mindent éltető s boldogító nap szükséges, s ez a religio, melyben csalhatlan isteni igazság nyilatkozik, a philosophiában pedig csalható ész. „Jó vagy rossz egészségtől függ a mi philosophiánk,“ mondja Voltaire. A philosophiai rendszerek, „melyek toluól habként üzék egymást az eszmevilágnak tengerén, gyökeresen tehetetlenek, hogy az emberiséget, akár egyedileg akár társadalmilag, boldogítsák, vagy is a hitet pótolják. A philosophia déli fényének közepette írta Rousseau, hogy mi halandók Isten nélkül úszkálunk az emberi vélemények tengerében, kormány és vezértű nélkül, egyedül szenvedélyeink szélvészeinek kitéve, s egy kormányos alatt, ki azt sem tudja, honnan jött s hová megy. Kevéssel utána Kant a bölcselkedő ész minden transcendentalis dolgokban az új tartományok fölfedezésére kiindult hajóhoz hasonlítottta, kit a távol láthatáron setétlő fellegek vagy a tenger színén úszkáló jégdarabok, szigeteket szinelve, megcsaltak, s édesgetés által örvényekbe bonyolítottak, melyekből többé menekülni nem tud.“ (A történet szelleme. Danielik Jánostól.) A religio legjobb, legerősebb védfal a vétkek ellen, melyek rendetlenséget okoznak a társaságban, egyszersmind forrása minden erénynek, melyek a nemzetek boldogságát biztosítják. Erkölcsei szívátalakulást nem törvények összehalmozása, nem holmi rationalisticus leczkézések, hanem egyedül a hithatalma hajthat végbe. Közüdv a nevelés növénye s e nevelés életmagva a religio. Ez okból „minden népeknél, minden kormányformák alatt a religio szüntelen első tárgya volt a néptanításnak, mely midőn tökéletesíti a szív érzéseit, fölvilágosítja az értelmet is. A népnevelés főczéljaul mindig az tekinteték, hogy általa mindenek előtt jó és fölvilágosult keresztények képeztessenek, kik hívek legyenek Isten és vallási kötelességeik iránt; nem különben erényes polgárok, engedelmesek a törvény, hívek a haza és király iránt; példás házasok, kik egymást állandóan szeressék, lelki-testikép segítsék és gyarlóságaikat békével tűrjék; erényes családanyák és anyák, kik nagyobb gondot fordítanak gyermekeik lelki művelődésére, mint földi jóllétök megszerzésére; erényes gazdák és cselédek, kik egy részről házokat igazsággal és mérséklettel kormányozzák, más részről híven és buzgón szolgáljanak, mintha magának a mindenek Urának szolgálnának; erényes papok, tisztviselők, katonák, ügyészek, orvosok, kereskedők stb., kik hivatásuk körében hív pontossággal eljárjanak; erényes gazdagok, kik elkerülvén a fényűzésnek és bőségnek veszedelmeit, szentül tudják használni földi javaikat, megosztván azokat szegényebb embertársaikkal. Annak kedvéért, kitől jó minden jó adomány; erényes szegények és szerencsétlenek, kik távol levén attól, hogy balsorsuk miatt a kétségbeesés örvényébe hagyják sodortatni magokat, fölemeljék szemeiket Ahoz, ki magát árvák és özvegyek Atyjának

nevezi és a béketűróknek örök nyugalmat és boldogságot ígér. Ezek azon erények, melyek minden embernek, akármely sors- és állapotban létezzék az, szükségesek; mert ezeken alapszik mind az egyesek, mind a családok szilárd boldogsága, melyek ha minden családok tulajdonai lesznek, a status valódi jólétét eredményezendik. Ugyanis csak akkor uralkodik abban az igazság és rend, következőleg a nyugalom és béke is. A szeretet, mely egyesít, elűzendi nem csak az önzést, mely szakadást szül, hanem a másé utáni sovárgást is, mely forrása az igazságtalanságnak. A törvények és hatóságok iránti engedelmesség rendületlenül állandó; mert a jó keresztény ezeknek azért veti magát alá, mert Az parancsolja, ki ura a királyok- és népeknek.“ (Rel. és Nev. 1843. II. félév.)

„Hit az ész karfája,“ hol e karfát lerombolták, ott a tapasztalás tanúbizonysága mellett elpusztult városokat és tartományokat, véres polgári háborúkat, patakként omló embervért látunk. Hol a tudomány nem a hittel, hanem a göggel köt szövetséget: ott az emberek hiúkká, nyugtalanokká, veszélyes újítások után kapkodókká válnak; önállapotukkal elégtelenek, az elüljárók sorsát irigylik, engedetlenek. S azért erős meggyőződéseim az, hogy a szükségesek között legszükségesebb a vallás-erkölcsi nevelés; mert írva van: Keressétek először az Isten országát és az ő igazságát, és a többi mind hozzáadatik nektek.

Horváth Pius,

főlgymn. hitszónok, vallás-, földrajz- és
történelemtanár.

ÉRTESÍTŐ RÉSZ.

I.

A tanintézet körében tett időszaki intézkedések.

A.)

A tanügyet érdeklő fontosabb rendeletek kivonata.

1. Kiezl Ferencz, a bécsi egyetemen tanuló, fölségsértés bűne miatt 12. évi börtönre ítéltetvén, a birodalom minden tanintézetéből kizáratik. Az erd. rom. kath. isk. főigazg. 1855. jun. 22. 1141. sz. intézv.

2. A szent-István-társulattól küldött könyvek a magyar tanulók jobbjai közt kiosztandók. Az erd. r. k. isk. főig. 1855. aug. 3. 188. sz. int.

3. Riskó István, az ungvári gymnasiumban 5-dik osztálybeli tanuló, lopás miatt minden gymnasiumból kitiltatik. Az erd. r. k. isk. főig. 1855. aug. 21. 2286. sz. int.

4. Szabóky Adolf mértana a magyar tannyelvű reáliskolák alsó osztályaiban elfogadható. Az erd. r. k. isk. főig. 1855. aug. 31. 2377. sz. int.

5. Az anyanyelvekből föladandó gyakorlatok, jövőben az iskolai programmban kinyomandók. Az erd. r. k. isk. főig. 1855. sept. 10. 2479. sz. int.

6. A nagyszebeni cs. k. jogakademiában ezentúl tandíj fizettetik. Az erd. r. k. isk. főig. 1855. sept. 8. 2476. sz. int.

7. Strehl János számtana a reál-iskolák 1-ső és 2-ik osztályába bevehető. Az erd. r. k. isk. főig. 1855. sept. 20. 2614. sz. int.

8. Nt. Magyarász Inczének abbeli jelentése, hogy a helyb. nagy-gymnasium igazgatójává nevezteték, tudomásul vétetik, s főigazgató úr ő nmlga neki Istentől áldást kíván. Az erd. r. k. isk. főigazg. 1855. sept. 22. 2599. sz. int.

9. Méhesi Sándor- és Pintye Jánosnak nem engedtetik meg, hogy most érettségi szigorlatra föllépjenek. Az erd. r. k. isk. főig. 1855. sept. 25. 2669. sz. int.

10. Hoffmann Manó ily című könyve: *Historiae antiquae*, a gymn. 3-ik osztályára ajánlatik. Az erd. r. k. isk. főig. 1855. sep. 26. 2664. sz. int.

11. Olvasmányok a gymnasiumi és ipartanodai alsóbb osztályok számára, Szvorényi Józseftől a gymn. 3. alsó osztályába bevehető, az ipartanodákba csak addig, míg a magyar tan-könyvek jóváhagyatnak. Az erd. r. k. isk. főig. 1855. oct. 2. 2715. sz. int.

12. Az egy. és okt. ügyi cs. k. m. ministerium a tantervben, tárgyak és órák fölosztásában tett változásokat pontosan megtartatni parancsolja. Az erd. r. k. isk. főig. 1855. octob. 5. 2745. sz. int.

13. Dr. Heyse A. tankönyve ügyében. Az erd. r. k. isk. főig. 1855. oct. 8. 2753. sz. int.

14. Schinnagel Mór latin nyelvtana tárgyában. Az erd. r. k. isk. főig. 1855. oct. 8. 2754. sz. int.

15. Varhanovszky Kristóf m.-szigeti tanuló, lopás miatt a birodalom tanintézeteiből kitiltatik. Az erd. r. k. isk. főig. 1855. oct. 8. 2755. sz. int.

16. Dr. Curtius György hellen nyelvtana elfogadtatik. Az erd. r. k. isk. főig. 1855. oct. 16. 2852. sz. int.

17. Israille János nagyszebeni tanuló, lopás miatt minden gymnasiumból kitiltatik. Az erd. r. k. isk. főig. 1855. nov. 2. 2998. sz. int.

18. A gymnasiumi tanárok száma és fizetése tárgyában. Az erd. r. k. isk. főig. 1855. nov. 3. 203. sz. int. egyh. és okt. ügyi min. sept. 16. $\frac{10497}{895}$ sz. int.

19. A magyar irodalom ismertetése a legrégebb időktől napjainkig, Lonkay Antaltól elfogadtatik. Az erd. r. k. isk. főig. 1855. nov. 14. 3102 sz. int.

20. Dr. Meynert Hermán ily című munkájának: Die Jetztzeit első kötete a gymnasium használatára küldetik. Az erd. r. k. isk. főig. 1855. nov. 29. 3211. sz. int.

21. Le inserizioni Venezianae című munka 22. füzetének átküldése jelentetik. Az erd. cs. k. helyt. 1855. nov. 27. $\frac{26354}{3197}$ sz. int.

22. A birodalmi gymnasiumok programjainak 8. példánya oly czélből küldetik, hogy azok a tanárok között kiosztván, tartalmukról jelentést tegyenek. Az erd. r. k. isk. főig. 1855. dec. 9. 3358. sz. int.

23. Mind az évkörben előforduló, mind a nyári szünetek fölosztása és megállapítása tárgyában jól indokolt és paedagogiai okokkal támogatott vélemény kivántatik. Az erd. r. k. isk. főig. 1855. dec. 11. 3293. sz. int.

24. Iskolai földképek ügyében. Az erd. r. k. isk. főig. 1855. dec. 14. 3375. sz. int.

25. Grysar tanár ily című könyve: T. Livii ab Urbe condita librorum partes selectae, iskolai használatra elfogadtatik. Az erd. r. k. isk. főig. 1855. dec. 14. 3376. sz. int.

26. Dr. Szabóky Adolf mértani nézlettana elfogadtatik. Az erd. r. k. isk. főig. 1855. dec. 15. 3391. sz. int.

27. Dr. Schenk Károly Xenophonból készített szemelvénye ajánltatik. Az erd. r. k. isk. főig. 1855. dec. 21. 3462. sz. int.

28. A növénytan tanítására nézve az algymnasiumban megkivántatik, hogy az, az életmű- és műszótan előadásával kezdessék; tehát a növénytan helyes és egyes műszótanára már ottan taníttassék az ifjuság. Az erd. r. k. isk. főig. 1855. dec. 26. 3518. sz. int.

29. Janovicz Vazul román (oláh) nyelvtana, németek számára szerkesztve, elfogadtatik. Az erd. r. k. isk. főig. 1856. jan. 9. 118. sz. int.

30. Dr. Hillardt mértani táblai ügyében. Az erd. r. k. isk. főig. 1856. jan. 7. 111. sz. int.

31. Olvasmányok stb. Szvorényi Józseftől a 4-dik osztály számára elfogadtatik. Az erd. r. k. isk. főig. 1856. jan. 10. 143. sz. int.

32. Sivet Károlynak a francia nyelv tanítása a helybeli gymnasiumban megengedtetik. Az erd. r. k. isk. főig. 1856. jan. 31. 200. sz. int.

33. Dr. Mocnik Ferencz algebrajának dr. Arenstein József által történt fordítása a fölgymnasiumokra elfogadtatik. Az erd. r. k. isk. főig. 1856. febr. 11. 499. sz. int.

34. Dr. Fesztl Károly úr ő nagysága ő cs. k. apost. Fölsége által cs. k. iskolai tanácsosul kegyelmesen kineveztetvén, tudtul adatik. Az erd. r. k. isk. főig. 1856. febr. 10. 491. sz. int.

35. A bölcsészeti előtanra nézve rendeltetik: hogy a 7-dik osztályban az általános gondolkodástan, a 8-dik ban pedig a tapasztalati lélektan mind a két osztályban hetenként két óráig taníttassék. Az erd. r. k. isk. főig. 1856. febr. 16. 585. sz. int.

36. Az ehető és mérges gombák 6. leghívebb rajza Becker A. M. iskolai tanácsos által kiadva, és a r. kath. tanulmányi alap költségén megszerезtetve, az erdélyi cs. k. helytartótanács által a gymnasium használatára küldetik. Az erd. r. k. isk. főig. 1856. febr. 10. 512. sz. int.

37. Márton József német nyelvtana, különösen a 19-dik kiadás, ha valahol használatban volna, az egyh. és okt. ügyi ministerium rendletéből, a jövő év kezdetén használaton kívül tétesék. Az erd. r. k. isk. főig. 1856. febr. 24. 728. sz. int.

38. A brassai g. n. egy. gym. nyilv. jogot nyer. Az erd. r. k. isk. főig. 1856. febr. 27. 768. sz. int.

39. A prot. tanodákba járó r. k. vallású tanulókról félévi értesítvények küldendők. Az erd. r. k. isk. főig. 1856. febr. 27. 799. sz. int.

40. Hermann Imre és Loidolt Adolf sóvári (Salzburg) reál-iskolai tanulók, elkövetett kicsapongásaik miatt az iskolákból kitiltatnak. Az erd. r. k. isk. főig. 1856. mart. 3. 850. sz. int.

41. Könnyen érthető alapelemei a természettannak, Hollósy Jusztinián által németből fordítva, elfogadtatik. Az erd. r. k. isk. főig. 1856. mart. 14. 1012. sz. int.

42. Az ő cs. k. ap. Főlsége kegyelmességéből rendelt ösztöndíjakra méltó ifjak névsora fölküldendő. Az erd. r. k. isk. főig. 1856. mart. 17. 1058. sz. int.

43. Miután bevett szokás szerint a 8-dik osztály növendékei is osztályozandók és bizonyítvánnyal ellátandók: meghagyatik, hogy azok, kik az év 2-dik felében második sorozatba estek, csak a jövő év végével, különös esetekben mégis, hol a meghatározásnak elég alapja van, az első félév végével érettségi szigorlatra bocsáthatók. Az erd. r. k. isk. főig. 1856. mart. 12. 989. sz. int.

44. Tudtul adatik, hogy Dr. Fesztl Károly iskolai tanácsos úr ő nagysága mart. 22-én hivatalos működését elkezdette. Az erd. r. k. isk. főig. 1856. mart. 30. 1157. sz. int.

45. Fischel József izraelita, csehországi tanuló, erkölestelen viselete miatt a birodalom minden tanintézetéből kizáratott. Az erd. r. k. isk. főig. 1856. apr. 7. 1239. sz. int.

46. A nagy drágaság miatti segédpénz ő cs. k. ap. Főlsége által legkegyelmesebben a kolosvári tanúroknak is megadatik püspök és főigazgató úr ő nmlga kegyes befolyása folytán. Az erd. r. k. isk. főig. 1856. apr. 19. 1297. sz. int.

47. Az ő cs. k. ap. Főlsége kegyelmességében részesült rendkívüli ösztöndíjasok nevei közöltetnek. Az erd. cs. k. helyt. 1856. apr. 19. 7452. sz. int.

48. A havi tanácskozmányok és jegyzőkönyv szerkesztése tárgyában. Az erd. r. k. isk. főig. 1856. apr. 24. 1388. sz. int.

49. Hogy az iskolai év jun. végével befejeztessék, a szünidők jul. és aug. hónapokban tartatván, sept. 1-én az előadások megkezdessenek, ideiglenesen rendeltetik. Az erd. r. k. isk. főig. 1856. maj. 7. 1518. sz. int.

50. A magyar irodalom ismertetése, II. rész, Lonkay Antaltól, a fölgymn. szánára elfogadtatik. Az erd. r. k. isk. főig. 1856. maj. 10. 1536. sz. int.

51. Utasítás küldetik az érettségi szigorlat megtartása végett, mely szerint az anyanyelv-ből csak írásbeli szigorlat tartandó, hogy a többi tárgyra több idő jusson a szóbeli szigorlatban. A természetrajzból és bölcsészeti előtanból még ez évben nem tartatik szigorlat. Az erd. r. k. isk. főig. 1856. maj. 12. 1564. sz. int.

52. Dr. Meynert Hermán: Die Jetztzeit című könyvének II. kötete megküldetik. Az erd. r. k. isk. főig. 1856. maj. 30. 1711. sz. int.

53. B. Dercsényi János ily czímtű könyve: Az én nevelési rendszeremnek alapvonalai, megküldetik. Az erd. r. k. isk. főig. 1856. jun. 6. 1761. sz. int.

54. Az első félév végével tartandó tanácskozmány jegyzőkönyvének miként szerkesztése ügyében. Az erd. r. k. isk. főig. 1856. maj. 30. 1712. sz. int.

55. Az érettségi szigorlat alatt kidolgozandó tárgyak visszaküldetnek s a szóbeli szigorlatra aug. 29-e tüzetik ki. Az erd. r. k. isk. főig. 1856. jun. 10. 1816. sz. int.

B.)

A kolosvári rom. kath. nyilv. nagy-gymnasiumban 185⁵/₆ tanév folytán tartatott gyűlések némely lényegesebb határozatainak

J E G Y Z É K E.

1.) 1855. sept. 15. Eltelvén a szűnnapok, nt. Tritremer László, mint a kegyes tanítórendiek itteni társházának igazgatója, azon czélből, hogy a rendes előadások megkezdése, mely részint az e vidéken uralgó sárepelez okozta félelem miatt, részint nt. és sok érdemű Sláby József igazgató-tanárnak ugyanazon korban történt hirtelen halála miatt maradott el, tovább ne huzódjék, egybehíván a tanári kart, a tanácsülés abban állapodott meg, hogy addig is, míg a rendnek Pesten székelő ft. kormánytanácsa igazgatót nevezne ki, főlebb czímett házigazgatónak elnöklete alatt tartsa tanácskozmányait, s következő napon, sept. 16. a Szentlelket segédül hívó ünnepélyes szent miseáldozat tartassék, s nihelyt az ifjuság elegendő számmal egybegyül, a tanárok a mult évben előadott tantárgyaikból kezdjék el a rendes előadásokat.

2.) 1855. sept. 17. Nt. Magyarász Incze kineveztetését igazolván, igazgató-tanári székét elfoglalá, s a mult ülés határozatának nyomán intézkedett, hogy a tantárgyak és tanórák a tanárok között kellően fölosztatván, az előadások haladék nélkül elkezdessenek.

3.) 1855. sept. 30. A tanácsülés határozá, hogy az isteni tisztelet és buzgóság emelése végett igazgató-tanár hivatalosan szólítsa föl az énekmestert, miszerint az ifjúságot különösen az egyházi éneklésre oktassa.

4.) 1855. sept. 30. Közakarattal határozatba ment, hogy jövő hó 4-kén, mint ő cs. k. ap. Fölségének névnapján, az ő áldásárasztó szerencsés országlásaért tartandó isteni tiszteleten a tanári testület az ifjúsággal együtt megjelenjék.

5.) 1855. oct. 31. Miután a magas cs. k. oktatás-ügyi ministerium által kiadott rendeletekben új meg új czélszerű könyvek és taneszközök ajánltatnak, melyeket e tanintézet, mivel itt tandíj nem szedetik, beszerezni nem képes; határozatba ment: mély tisztelettel kéressék meg ft. püspök és főigazgató úr ő nmlga, hogy a cs. k. erdélyi helytartótanácsnál méltóztatnék kieszközölni, miszerint legalább Hillardt tudornak annyiszor ajánlott magyar szövegű mértani táblái szereztessenek meg.

6.) 1855. nov. 30. határoztaték: hogy az összes ifjuság dec. 8-án a töredelem szentsége által búneiből kitisztulván, az napon az Úr szent testét is magához vegye.

7.) 1856. febr. 29. Nagyságos és ft. Fesztl Károly, ő cs. k. apost. Fölsége által kegyelmesen kinevezett cs. k. iskolai tanácsos úrnak üdvözlő-levél küldessék a tanári testület által.

8.) 1856. febr. 29. Az ájtatosság és igaz vallásosság fölébresztése- és előmozdítására a lelki szent gyakorlatok a nagyhétben szokott módon és rendben megtartassanak, hogy az ifjuság kellőképen elkészítve végezze husvéti szent gyónását és egyék az élet kenyereből.

9.) 1856. maj, 31. tartott tanácsülésben határozaték, hogy jun. 13-án a Szentlélek segédül hívása után püspöki biztos úr ő nmlgának jelenlétében tartassék a hittanból vizsgálat, a többi tantárgyakból írás- és szóbeli vizsgálatok osztályonként a hó végeig folyjanak. Ez idő alatt tartassék az érettségi szigorlatok írásbeli része is. — Az erdélyi cs. k. helytartótanács⁸⁰⁵⁷—számú ren-₉₃₆

deleténél fogva az anya — magyar — nyelvből szóbeli érettségi szigorlat nem fog tartatni, hogy a többi tantárgy megtanulására annál több idő jusson. — A szent gyónás és áldozás sz. Péter és Pál apostolok ünnepére téteték; a tanfolyam befejezése pedig jun. 30-ra, mely napon ünnepélyes hála-áldozat bemutatása és bizonyítványok kiosztása után az ifjuság hazabocsáttatik. E határozatok püspök és főigazgató úr ő nmlga által koronként a cs. k. magas helytartóság elé megerősítés végett mély tisztelettel fölterjesztetének.

A szóbeli érettségi szigorlat felsőbb rendeletnél fogva f. évi aug. 29-re tétetett.

II.
TANÁRI KAR.

A.)

Rendes tanárok az 185⁵/₆ tanévben.

Tanár neve.	Tantárgyak, melyeket előadott.	Tanodai osztályok, melyekben előadásokat tartott.	Hetenkénti előadásainak óraszám.	J e g y z é s e k.
Magyarász Incze.	Magyar nyelv. Német nyelv. Mennyiségtan.	II. II. V.	11.	Igazgató, szépműv- s bölcsészettudor.
Tritremer László.	Hittan. Latin nyelv.	I. V. VI.	14.	A kegy. tan. rend. társh. igazgatója.
Englohner Vincze.	Latin nyelv, magyar nyelv, német nyelv, természetrajz s mennyiségtan.	I.	18.	I. osztály főnöke.
Perlaky László.	Magyar nyelv. Görög nyelv. Mennyiségtan.	III. III. IV. VI. VII.	17.	III. oszt. főnöke, szépműv- s bölcs. tudor, mathemat. műtár és csillagda felügyelője.
Vass József.	Hittan. Magyar nyelv s irod.	II. III. IV. IV. V. VI. VII. VIII.	16.	Al-gymnasiumi hitoktató s lyceumi könyvtárnok.
Ovsiák Alajos.	Természetrajz. Természettan. Bölcsészet.	V. VI. IV. VII. VIII. VIII.	17.	VI. oszt. főnöke, szépműv- s bölcs. tudor, természett. műtár felügy.
Várady Móricz.	Latin nyelv. Földrajz és történel.	III. IV. III. IV.	18.	IV. osztály főnöke.
Matusik nep. János.	Latin nyelv. Tört. s földrajz. Természetrajz.	II. I. II. V. II.	17.	II. osztály főnöke.
Horváth Pius.	Hittan. Földrajz s történel.	V. VI. VII. VIII. VI. VII. VIII.	I. félévb. 17. II. félévb. 18.	VIII. osztály főnöke, hitszónok és tanácsülési jegyző.
Kulhanek Antal.	Német nyelv. s irod. Természettudományok	III. V. VI. VII. VIII. III.	17.	VII. osztály főnöke, s a terménytár felügyelője.
Lajos nep. János.	Görög nyelv.	V. VI. VII. VIII.	19.	V. osztály főnöke.
Finály Henrik.	Latin nyelv. Német nyelv. Mennyiségtan.	VII. VIII. IV. III. IV.	19.	Helyettes tanár.

Mindnyájan kegyes tanítórendi áldorok, a helyettes tanáron kívül.

B.)

Rendkívüli tanárok:

Fekete János g. e. esperes, román nyelvtanár; — Sivet Károly, francia nyelvtanár; — Simó Ferencz, rajztanító; — Ruzicska György, énektanító; — Deutsch Móricz, szépíró.

III.
RÉSZLETES JEGYZETEK A TANULÓ NÖVENDEKEKRŐL
 az 185³/₆ tanévben.

Szakostály.	Tanonczok száma.	Rom. kath.	Gör. kath.	Görög nem. egy. vallásúak.	Helvét vallásúak.	Ágostai vallásúak.	Összesen:	Magyar vagy székely.	Német.	Román.	Lengyel.	Összesen:	Rendes ösztöndíjas.	Rendkívüli ösztöndíjas.	Tandj-fizetők.	Tandj-fizetéstől ment.	Erkölcsei viseletből.
I.	71	32	34	4	—	1	71	32	—	38	1	71	—	—	—	71	
II.	40	16	22	—	1	1	40	15	2	22	1	40	2	—	—	40	
III.	25	15	10	—	—	—	25	16	—	9	—	25	2	1	—	25	
IV.	13	7	5	1	—	—	13	7	—	6	—	13	2	1	—	13	
V.	17	10	7	—	—	—	17	10	—	7	—	17	5	—	—	17	
VI.	15	12	3	—	—	—	15	12	—	3	—	15	5	—	—	15	
VII.	5	1	3	1	—	—	5	1	—	4	—	5	—	1	—	5	
VIII.	10	7	2	—	1	—	10	8	—	2	—	10	3	1	—	10	
Összesen :	196	100	86	6	2	2	196	101	2	91	2	196	19	4	—	196	Mindnyájan első rendűek.

IV.

TANÓRÁK RENDE

Osztály.	HÉTFŐ.		KEDD.		SZERDA.	
	Reggel.	Délután.	Reggel.	Délután.	Reggel.	Délután.
	8—11.	2—4.	8—11.	2—4.	8—11.	2—4.
I.	1. Hittan. 2. Latin nyelv. 3. Természetrájk.	1. Német nyelv. 2. Mennyiségtan.	1. Magyar nyelv. 2. Földrajz. 3. Latin nyelv.	1. Mennyiségtan. 2. Latin nyelv.	1. Latin nyelv. 2. Magyar nyelv. 3. Szépirás.	1. Szépirás. 2. Ének.
II.	1. Latin nyelv. 2. Történ. s földr. 3. Rajz.	1. Magyar nyelv. 2. Mennyiségtan.	1. Latin nyelv. 2. Hittan. 3. Német nyelv.	1. Latin nyelv. 2. Mennyiségtan.	1. Történ. s földr. 2. Természetrájk. 3. Szépirás.	1. Szépirás. 2. Ének.
III.	1. Német nyelv. 2. Görög nyelv. 3. Mennyiségtan.	1. Hittan. 2. Latin nyelv.	1. Latin nyelv. 2. Mennyiségtan. 3. Görög nyelv.	1. Történ. s földr. 2. Természettudományok.	1. Latin nyelv. 2. Görög nyelv. 3. Magyar nyelv.	1. Szépirás. 2. Ének.
IV.	1. Latin nyelv. 2. Természettan. 3. Magyar nyelv.	1. Mennyiségtan. 2. Hittan.	1. Német nyelv. 2. Görög nyelv. 3. Latin nyelv.	1. Görög nyelv. 2. Történ. s földr.	1. Természettan. 2. Latin nyelv. 3. Mennyiségtan.	1. Szépirás. 2. Ének.
V.	1. Görög nyelv. 2. Latin nyelv. 3. Mennyiségtan.	1. Latin nyelv. 2. Természetrájk.	1. Magyar nyelv. 2. Német nyelv. 3. Latin nyelv.	1. Hittan. 2. Történ. s földr.	1. Görög nyelv. 2. Német nyelv. 3. Latin nyelv.	1. Rajz. 2. Román nyelv.
VI.	1. Mennyiségtan. 2. Történ. s földr. 3. Görög nyelv.	1. Természetrájk. 2. Latin nyelv.	1. Hittan. 2. Görög nyelv. 3. Német nyelv.	1. Latin nyelv. 2. Magyar nyelv.	1. Német nyelv. 2. Latin nyelv. 3. Történelem s földrajz.	1. Rajz. 2. Román nyelv.
VII.	1. Természettan. 2. Magyar nyelv. 3. Latin nyelv.	1. Történ. s földr. 2. Görög nyelv.	1. Német nyelv. 2. Természettan. 3. Hittan.	1. Latin nyelv. 2. Mennyiségtan.	1. Történ. s földrajz. 2. Görög nyelv. 3. Latin nyelv.	1. Rajz. 2. Román nyelv.
VIII.	1. Hittan. 2. Latin nyelv. 3. Német nyelv.	1. Görög nyelv. 2. Történ. s földr.	1. Bölcsészettan. 2. Latin nyelv. 3. Görög nyelv.	1. Német nyelv. 2. Történ. s földr.	1. Magyar nyelv. 2. Természettan. 3. Görög nyelv.	1. Rajz. 2. Román nyelv.

Ezen kívül az ifjuság naponként 7 1/2 órákor szentegyházba megy: ünnep-

Irányul szolgáljon a tanodai bizonyítványokban

FOKOZAT:	1-ső	2-ik
Erkölcsei viselet:	példás	jó
Figyelem:	éber	tűrhető
Szorgalom:	dicséretes	elégséges
Tantárgybani előmenet:	kitűnő, jeles	kielégítő, közepes
	Kitűnőleg első rendű	Első rendű.

185^{5/6} TANÉVBEN.

CSÖTÖRTÖK.		PÉNTEK.		SZOMBAT.		Órák száma.
Reggel.	Délután.	Reggel.	Délután.	Reggel.	Délután.	
8-11.	2-4.	8-11.	2-4.	8-11.	2-4.	
1. Latin nyelv. 2. Német nyelv. 3. Rajz.	1. Földrajz. 2. Hittan.	1. Latin nyelv. 2. Természetrájz. 3. Földrajz.	1. Latin nyelv. 2. Mennyiségtan.	1. Latin nyelv. 2. Német nyelv. 3. Rajz.	1. Szépirás.	29
1. Német nyelv. 2. Latin nyelv. 3. Rajz.	1. Magyar nyelv. 2. Latin nyelv.	1. Mennyiségtan. 2. Német nyelv.	1. Hittan. 2. Latin nyelv.	1. Természetrájz. 2. Történ. s földr. 3. Rajz.	1. Szépirás.	28
1. Görög nyelv. 2. Latin nyelv. 3. Német nyelv.	1. Latin nyelv. 2. Történ. s földrajz.	1. Latin nyelv. 2. Görög nyelv. 3. Természettudományok.	1. Német nyelv. 2. Mennyiségtan.	1. Magyar nyelv. 2. Történ. s földr. 3. Hittan.	1. Rajz. 2. Szépirás.	30
1. Történ. s földr. 2. Görög nyelv. 3. Hittan.	1. Német nyelv. 2. Latin nyelv.	1. Természettan. 2. Mennyiségtan. 3. Latin nyelv.	1. Görög nyelv. 2. Magyar nyelv.	1. Német nyelv. 2. Latin nyelv. 3. Történ. s földr.	1. Rajz. 2. Szépirás.	30
1. Latin nyelv. 2. Magyar nyelv. 3. Történ. s földr.	1. Hittan. 2. Mennyiségtan.	1. Görög nyelv. 2. Természetrájz. 3. Latin nyelv.	1. Történ. s földr. 2. Német nyelv.	1. Görög nyelv. 2. Természetrájz. 3. Mennyiségtan.	1. Román nyelv. 2. Ének.	30
1. Természetrájz. 2. Latin nyelv. 3. Hittan.	1. Latin nyelv. 2. Történ. s földrajz.	1. Mennyiségtan. 2. Német nyelv. 3. Magyar nyelv.	1. Latin nyelv. 2. Görög nyelv.	1. Természetrájz. 2. Görög nyelv. 3. Mennyiségtan.	1. Román nyelv. 2. Ének.	30
1. Német nyelv. 2. Görög nyelv. 3. Latin nyelv.	1. Görög nyelv. 2. Mennyiségtan.	1. Latin nyelv. 2. Történ. s földr. 3. Görög nyelv.	1. Természettan. 2. Mennyiségtan.	1. Magyar nyelv. 2. Hittan. 3. Német nyelv.	1. Román nyelv. 2. Ének.	30
1. Görög nyelv. 2. Latin nyelv. 3. Bölcsészettan.	1. Természettan. 2. Görög nyelv.	1. Magyar nyelv. 2. Latin nyelv. 3. Hittan.	1. Görög nyelv. 2. Természettan.	1. Történ. s földr. 2. Német nyelv. 3. Latin nyelv.	1. Román nyelv. 2. Ének.	30

s vasárnapokon pedig reggel 9^{1/2}-re, délután 3^{1/2}-re lelki oktatásban részesül.

használandó ezen érdemszerinti

3-dik	4-dik.
rosz szórakozott változó ceskély	igen kevés semmi igen ceskély
Második rendű.	Harmadik rendű.

V.

**Átmeneti tanterv az 185^{6/7}-ki tanévre, mely a cs. kir. erdélyi helytartótanácsnak
földerjlesztetett.**

1) Hittan.

- I. osztály. Hetenként két óra. A tanév folytán előadatik s be is végeztetik a közönséges keresztény anyaszentegyháznak tanítmánya *a)* a hitről; *b)* a parancsokról; *c)* a malaszt eszközzeiről, vagy is a szentségek- és imádságról. Kézikönyv, püspöki kegyes rendeletnél fogva: „Nagy katekizmus katolikus tanulók számára, a városi iskolákban, Eger. 1852. 8r.“
- II. osztály. Hetenként két óra. A közönséges keresztény anyaszentegyháznak gyakorlatban levő szertartásai és szokásai, jelentményeik lényegére viszonyítva magyaráztatnak, a következő kőzikönyv szerint: „A ker. kath. anyaszentegyház szertartásai és szokásai röviden megmagyarázva. Veszprém. 1851. 8r.“
- III. osztály. Hetenként két óra. A tanév első felében az ó, második felében pedig az új szövetség bibliai szent történetei adatnak elé, ezen tankönyv vezérlete szerint: „Bibliai történet. Roder Alajos. Kiadja a sz. István-Társulat. Pest. 1852. 8r.“
- IV. osztály. Hetenként két óra. Megmagyarázva előadatik a közönséges keresztény anyaszentegyház történelme. Első félévben a világteremtéstől Údvözítőnk születéséig; második félévben jelen korunkig. Kézikönyv: „A Religio történetének vázlata, a világ kezdetétől fogva korunkig. Katolikus ifjak számára. Eger. 1851. 8r.“
- V. osztály. Hetenként két óra. Kifejtetnek az alapigazságok a kinyilatkoztatás- és Jézus Krisztus egyházáról. Tankönyv: A kath. religio tankönyve Martin Konrád után ford. Mester István.
- VI. osztály. Hetenként két óra. Előadatik a kath. religiotan különös része. Nevezetesen az Isten, ki magában egy, személyben három; az emberiség bukása; a váltság titka; a szentségek, és 4. utolsó dolgok. Tankönyv ugyanaz.
- VII. osztály. Hetenként két óra. Keresztény erkölestan Tankönyv ugyanaz.
- VIII. osztály. Hetenként I. félévb. két, II. félévb. három óra. A ker. egyház történelme. Tankönyv ugyanaz.

2) Latin nyelv.

- I. osztály. Hetenként 8. óra. A betűk, és szótagok. Az igeragozás némi ismertetése. A fő- és mellénevek ragozása, ezeknek fokozata. Az igehatározók, névmások, számnevek, elüljárók, az összetett nevek ragozása, némely a harmadik ragozású főneveknek egyes eseteire vonatkozó észrevételek. A főnevek nemeiről szóló szabályok adatnak elő. Kézikönyv: Kühner, magyarítva Szepesi Imrétől, II. kiadás. Pest. 1853.
- II. osztály. Hetenként 8. óra. — A nyelvtannak igékre vonatkozó része, elméleti s gyakorlati tanmódszer szerint értelmeztetik, ezen kézikönyv vezérleténél fogva: „Elemi latin nyelvtan, gyakorlatilag előadva Szepesi Imre, kegyesrendi tanár által. Második rész. Pesten. 1850. 8r.“ A kézikönyvben foglalt gyakorlati példák a nyelvtani szabályokra alkalmaztatnak. Honn kidolgozandó nyelvgyakorlatok minden héttben egyszer, tanodaiak pedig kétszer adatnak; a hibák kijelelve megjavíttatnak.

- III. osztály. Hetenként 6. óra. — A latin szókötés tárgyalatik. Kézikönyv: Kúhner, magyarítva Szepesi Imre k. r. tanár által. Pesten 1852. Olvasókönyv: *Historia antiqua usque ad Caesaris Augusti obitum*. Edidit Emmanuel Hoffmann. Vindobonae, 1854. in usum Scholarum. — Ezekhez járulnak a nyelvtani szabályokhoz idomított gyakorlatok; tanodaiak hetenként 1., otthoniak pedig havonként 1.
- IV. osztály. Hetenként 6. óra. Első félévben az igék ideinek és módjainak használata taníttatik folytonos írás- és szóbeli gyakorlatokkal a fordításban latinból magyarra és viszont. — Olvassatik Julius Caes. *Commentarii de bello Gallico* lib. I. — Második félévben a latin szómér- és verstan; — a gyakorlatok folytattatnak. — Olvasmány: Caesar de bello Gall. lib. II.
- V. osztály. Hetenként 6. óra. T. Livius *Hist. a carthagóbelieknek Annibal vezérlete alatt viselt háborúja a romaiakkal*, Drakenbork Arnold után. — P. Ovidius *Nasonak az Elváltósokról* irt 15. könyvéből Burmann Péter kiadásából fordíttatott és elemeztetett. Iskolai gyakorlat minden héten, hazai minden második hétben.
- VI. osztály. Hetenként 6. óra. Virgil 10. pásztordala, Wagner Fülep után. Georg. I. és II. könyv. Ruaeus Károly után — Sallustius 2. beszéde a catilina-i háborúról. Minden héten egy iskolai, és minden két hétben egy hazai gyakorlat.
- VII. osztály. Hetenként 5. óra. Cicero beszéde Titus Annius Milo védelmére, Halm Károly magyarázatai szerint. — Virgil Aeneisének 7-k és 8-k könyve, Wagner Fülep magyarázata szerint. — Minden héten egy iskolai, minden két hétben egy hazai gyakorlat.
- VIII. osztály. Hetenként 5. óra. Horátz lantos költeményei, Gryzár szemelvénye és Nauck magyarázatai szerint. — Tacitus évkönyveinek 1. és 2. része, Nipperdey után, — és Agricola életrajza, Wex után. Minden héten egy iskolai, minden két hétben egy hazai gyakorlat.

3) Görög nyelv.

- III. osztály. Hetenként 5. óra. A görög nyelvtan elemei, különösen a fő-, mellék- és igenevek, s a rendes igék ragozási mintái Szepesi Imre nyelvtana szerint, tanodai és hazai gyakorlatok kíséretében adatnak elő.
- IV. osztály. Hetenként 4. óra. Az előbbieik ismétlése, s a rendetlen igék ragozása tárgyalatik, szinte tanodai s hazai gyakorlatok kíséretében, Szepesi Imre tankönyve szerint.
- V. osztály. Hetenként 4. óra. A μ végzetű igék alakzata; a szókötés szó- és írásbeli gyakorlatok kíséretében. Tankönyv: Szepesi Imre hellennyelvtana Kúhner után. Remekírókból fordíttatik és elemeztetik Xenophon *Anabasis* I. k. Homér *Iliásza* I. k. bevezetésül előrebocsátva Homér szójárásáról némi szükséges ismertetéseket. — Gyakorlatok mint főnebb.
- VI. osztály. Hetenként 5. óra. A szókötés ismétlése mellett a mondatkötés szó- és írásbeli gyakorlatok kíséretében. Tankönyv ugyanaz. — Remekírókból fordíttatik és elemeztetik: Homér *Iliásza* II. k. és Herodot *történelmének* I. k. Krószosz hadjáratáról. — Hazai s iskolai gyakorlatok.
- VII. osztály. Első félévben hetenként 5. óra, második félévben 4. A főnebbiek gyakorlati ismétlése. — Remekírókból fordíttatik és elemeztetik: Demoszthenész állami beszédeiből az Olünthosziakhoz tartott 3. beszéde; Szofoklész *Ödiposz királyából* 1—511-ik versig. — Gyakorlatok mint főnebb.
- VIII. osztály. Hetenként 4. óra. A főnebbiek gyakorlati ismétlése. — Remekírókból fordíttatik és elemeztetik: Szofoklész *Ödiposz királyából* 511 — s t. v. Plátonból Szókratész védelme — *Ἀπολογία Σωκράτους*. — Gyakorlatok mint főnebb.

4) Magyar nyelv.

- I osztály. Hetenként 2. óra. Betűtan és helyesírás. Szótan. Szóalkotás, és szóragozás, fő- és melléknevek- úgyis az igékre nézve. Kézikönyv a magyar tudós társaságé. Olvasókönyv: Trautwein n. Jánosé.

- II. osztály. Hetenként 2. óra. Az egész magyar nyelvtan. Kiadta a m. t. társaság 1848. — Olvasókönyv: Trautwein nep. Jánostól. II. kötet. Buda. 1854.
- III. osztály. Hetenként 2. óra. A magyar szókötés főbb szabályai: a) szóegyeztetés, b) szóvonzat, c) szórend. Tankönyv a m. t. társaságtól. Buda. 1848. — Olvasókönyv: Trautwein nep. János. 1852.
- IV. osztály. Hetenként 2. óra. A folyó irálygyakorlatok könnyebb nemei megmagyarázva s példákkal felvilágosítva adatnak elő a következő kézikönyvek szerint: a) Irályrendszer. Irta Laky Demeter. — b) Magyar olvasmányok. Szerkeszté Szvorényi József. — Gyakorlatok honnkidolgozásul minden két hétben, a tanodában pedig hetenként egyszer adatnak.
- V. osztály. Hetenként 2. óra. Gyakorlatok a magyar folyóiratban, elmélettel összekötött gyakorlati szellemben. Vezérkönyvek a negyedik osztályban kijelöltek, tekintettel az osztályfokozatra. — Hazai dolgozat minden két hétben, tanodai hetenként egy.
- VI. osztály. Hetenként 2. óra. Költészeti gyakorlatok, az elmélet-gyakorlati tanmódszer igényei szerint, a negyedik osztályban kijelölt tankönyvek vezérleténél fogva, fokozatosan. — Hazai s tanodai irálygyakorlatok kidolgozása a negyedik osztályban kitűzött időközben.
- VII. osztály. Hetenként 2. óra. Előadatik a magyar nemzeti irodalomnak ó és középkora, ily című tankönyv szerint: „Magyar nemzeti irodalom története. Irta Toldy Ferencz, a magyar akademia titoknoka. I. II. köt.“ Olvasókönyv ugyanezen szerzőtől „Példatár“ cím alatt, és Szvorényitől ezen osztályra. — Kidolgozásul a főlebb kijelölt határidőkben mindkét irályfaj fősőbb nemeiből gyakorlatok.
- VIII. osztály. Hetenként 2. óra. A magyar nemzeti irodalom új és legújabb történetei fejtegettetnek. A kézi- és olvasókönyv fokoztatással ugyanazok, melyek a hetedik osztályban főlemlítették; de ez utóbbi más olvasmányokkal. — Kidolgozásul feladványok mind a folyó, mind a kötött irály fősőbb nemeiből szemeltettek. Határidő ezekre a negyedik osztályban megállapított.

5) Német nyelv.

- I. osztály. Hetenként 3. óra. Nevek, és igék alaktana. Kézikönyv: Gyakorlati módszer a német nyelvnek megtanulására, Ahn (Seidenstücker) tanmódja szerint nyelvtani jegyzetekkel. Szerzé Hartman Lipót. N. Kanizsa. 1851. Olvasás, irás.
- II. osztály. Hetenként 3. óra. A főnevek eseteinek képezése és használata, a többes szám képezése, a melléknevek és névmások egyeztetése; továbbá a melléknevek fokozása, ragozása és a szókötés első elemei fordításokkal magyarból németre és viszont. — Ezek ismétléséhez járul folytonos gyakorlás mellett az igék és elüljárók alak- és kötéstan, s az idők körüli szabályok, végre a mondat főbb részeinek magyarázata. Módszer ugyanaz.
- III. osztály. Hetenként 3. óra. Nevek és igék alaktana, szóegyeztetés, olvasás, irás, fordítás. Kézikönyv: Német Gramm. irta Toepler Theoph. Eduard. Pest. 1854.
- IV. osztály. Hetenként 3. óra. Igetan, szókötés, mondattan, olvasás, fordítás. Kézikönyvek: Német Gramm. irta Toepler Th. Ed. Pest. 1854. és Mozart J. Lesebuch I. Th. Wien. 1850.
- V. osztály. Hetenként 3. óra. Mind a két félévben olvastatik, fordítatik s elemeztetik Mozart J. Lesebuch I. Theil. Wien. 1850. Ezekhez járulnak az írásbeli dolgozatok.
- VI. osztály. Hetenként 3. óra. Olvastatik, fordítatik, és fejtegettetik Mozart J. Lesebuch II. Th. Írásbeli dolgozatok.
- VII. osztály. Hetenként 3. óra. Olvastatik, fordítatik, és értelmeztetik Mozart J. Lesebuch IV. Th. Szaválás, szerkesztés.
- VIII. osztály. Hetenként 3. óra. Első félévben olvastatik, és értelmeztetik Mozart J. Lesebuch I. Th. für die oberen Klassen. Szaválás, fordítás, szerkesztés. II. félév: Folytattatik. A német irodalom rendszeres szemléje, különös tekintettel a remekírók életrajzára. Célyszerű könyv még kívántatik.

6) Történelem s földrajz.

- I. osztály. Hetenként 3. óra. Földrajz. Az egyetemes földrajz alapvonalai. Kézikönyv: „Az egyetemes földrajz alapvonalai.“ Szerkeszté Matusik nep. János. Kolosvárt. 1853.

- II. osztály. Hetenként 3. óra. T ö r t é n e l e m. Az egyetemes világtörténetből az ó kor. Kézikönyv: „Ó, közép, és új korbéli történetek alaprajza.“ Pütz Vilmos szerint. I. kötet.
- III. osztály. Hetenként 3. óra. Közép kor. Kézikönyv ugyanaz, II. kötet.
- IV. osztály. Hetenként 3. óra. a) Történelem: Új kor. Kézikönyv a nevezett, III. kötet.
Jegyzet. Egyes ország történelmét ugyanannak, sőt a földrésznek is, melyen fekszik, földrajzi átnézete nyitja meg minden osztályban.
b) Földrajz Az ausztriai birodalom népszerű leírása. Kézikönyv: „Ausztriai honismeret.“ Bécs. 1854.
- V. osztály. Hetenként 3. óra. Az egyetemes történelemből, az illető országok földrajzi leírása után, az ó kor történetei a harmadik púni háborúig bezárólag. Görög és római régiség- és hitregetan. Kézikönyv: „Világtörténet a katolikus ifjak számára írta Annegarn J. fordítva a pázmányintézeti magyar társulat néhány tagja által. Pesten. 1846.“
- VI. osztály. Hetenként 3. óra. A harmadik púni háború bevégeztétől kezdve a keresztes hadakig. Tankönyv ugyanaz.
- VII. osztály. Hetenként 3. óra. A keresztes hadaktól kezdve XIV. Lajos koráig. Tankönyv ugyanaz.
- VIII. osztály. Hetenként 3. óra. XIV. Lajostól a jelenkorig. Tankönyv ugyanaz. — II. félévben az osztrák birodalom ismertetése Prasch Vincze munkája után.

7) Mennyiségtan.

- I. osztály. Hetenként 3. óra. Számítan. Négy alpmivelet egész és tört számokkal, tizedes törtek. Kézikönyv: Elemi számítan, I. rész, írta Barts Ferencz.
Mértani nézlettan. Pontok, szögek, háromszögek, és egyenközények főbb sajátágai. Kézikönyv: Mértani nézlettan, Koller Károlytól. Pest. 1851.
- II. osztály. Hetenként 3. óra. Számítan. Viszony, aránytan, és ez által megfejthető számolás nemei; továbbá a hosz- és súlymértékek. — Kézikönyv: Elemi számítan II. rész, írta Barts Fer.
Mértani nézlettan. A három és sok szögök rajzolása, osztása, területök kiszámolása, és változtatása. — Kézikönyv: Koller Károly mértani nézlettana. Pest. 1851.
- III. osztály. Hetenként 3. óra. Számítan. A négy alpmivelet betímmennyiségekkel, hatványozás, gyökkivonat, és csoportozási alpmiveletek. Kézikönyv: Előkészület a betűszámítanra, Tury Oszvald. 2. kiadás. — Mértani nézlettan, külön egyenes vonal és kör közti viszonyok. Kézikönyv: Mértani nézlettan, Koller Károlytól. Pest. 1852.
- IV. osztály. Hetenként 3. óra. Lánctörtek, első fokú egyenletek egy s több ismeretlennel, viszonyok, arányok. — Mértanból a hosszú- és tér-mértanból a háromszögek egyenlősége s hasonlósága, a kör s benne előforduló vonalak, belé és körülírt idomok. Kézikönyv: Mecnik mennyiségtana Arenstein fordítása szerint.
- V. osztály. Hetenként 4. óra. Mennyiségtan. Négy betű- és számvetési mütétek, közönséges és tizedes törtekekkel, hatványok, gyökkivonás, nemleges és képzelt mennyiségek s egyenletek egy ismeretlennel. Dr. Arenstein József szerint. — Mértan. Hosszúság és lapmértan. Kézikönyv: ugyanaz.
- VI. osztály. Hetenként 3. óra. Mennyiségtan. Hatványok, gyökkivonás, gyökmennyiségek, viszonyszámok, egyenletek egy és több ismeretlennel; továbbá a betűvetési kifejezések feloldásai. — Mértan. Testmértan, és háromszöggtan. Dr. Arenstein József szerint.
- VII. osztály. Hetenként 3. óra. Mennyiségtan. Betűvetés. Határozatlan, első rendű, és négyzeti egyenletek egy ismeretlennel, haladványok, összeillesztések és Newton kéttagozata. — Mértan. A betűvetésnek mértanrai alkalmazása. Térelemzés a lapban a kúpmetszetekkel együtt. Dr. Arenstein József szerint.
- VIII. osztály. Hetenként 1. óra. Mennyiségtan ismétlése, s feladványok megfejítése.

8) Bölcsészettan.

- VII. osztály. Hetenként 2. óra. Bölcsészeti Propaedeutika.
- VIII. osztály. Hetenként 2. óra. Bölcsészettan. Tapasztalati lélek- s gondolkodástan. Purgstaller József szerint.

9) Természetan.

- III. osztály. Hetenként 2. óra. A testek közös tulajdonai, s halmazállapota; vegytani elemek s hévtan. Lutter Ferdinánd szerint.
- IV. osztály. Hetenként 3. óra. Erőmű-, híg- s légnyugtan; hang- s láttan; villanyosság, delejesség s csillagászat. Thüringer Ambró szerint.
- VII. osztály. Hetenként 3. óra. A testek közös tulajdonai; vegyelemek, híg- s légnyug- s moztan; gép-, hang-, hég- s tünettan. Schirhuber Móricz szerint.
- VIII. osztály. Hetenként 3. óra. Láttan, villanyos, és delejes tünemények s csillagtan. Ugyanazon könyv szerint.

10) Természetrajz.

- I. osztály. Hetenként 2. óra. Előismeretek a természetrajzhoz. Az állatok első seregéből: az emlősök. Az állatok második serege: a csigák, kagylók, és festőnczök. A harmadik sereg: héjanczok, pankányok és gyűrűnyök. A negyedik sereg: a tüskőnczök, bellények, bomlaszok, habarczok és ázalagok. Kézikönyv: A természetrajz elemei, írta Hanák ker. János. Pest. 1854.
- II. osztály. Hetenként 2. óra. Az állatországnak folytatólag azon része adatik elő, mely röviden a madarakat, kétlakiakat (hüllőket) és halakat tárgyalja. — Továbbá az egész növénytan, elméletileg kezdetül szabatos rövidséggel, de a gyakorlati életre különös figyelemmel. — Kézikönyv ugyanaz.
- III. osztály. Hetenként 2. óra. I. félévben: Ásványtan. Hanák János szerint. II. félévben: Természetan, mint fölebb.
- V. osztály. Hetenként 3. óra. Ásvány- s növénytan, kapcsolatban a földtan- és növények elterjedésével. Hanák János szerint.
- VI. osztály. Hetenként 3. óra. Állattan, kapcsolatban az őslénytan- és állatok elterjedésével. Ugyanazon könyv szerint.
-

VI.

Rendkívüli tantárgyak.

a) Román nyelvből.

- V. és VI. osztály. Hetenként 2. óra. Előadattak a román nyelv szabályai a személytelen igéig. Ehez járult gyakorlás az olvasás- és írásban latin betűkkel és cyrill-félékkel; végül fordítások román nyelvből magyarra, és viszont. A mondatalkotást mindkét osztály együtt és egyszerre tanulta. — A rendes tanítványok összes száma: 19.; rendkívülieké: 8.
- VII. és VIII. osztály. Hetenként 2. óra. Román helyesírás és nyelvtan egész terjedelmében; a szókötés szabályai. — Gyakorlás végett: elemzés, szófűzés, fordítás román nyelvből magyarra és viszont. A tanulók száma: 11.

b) Francia nyelvből.

- A francia nyelvből előadás állott: 1) a kiejtésben, 2) az olvasásban, 3) a névelők, fő-, mellék- és állapotjegyző nevek tárgyalásában. — Erre következtek a ragozások, számnevek, igék és névmások.
- A tanítványok két osztályra osztvák, t. i. a négy algymnasiumi osztály 19. tanulóval az alsó, a négy főbb pedig 9. tanulóval a felsőbb osztályba helyeztetett.

c) Rajz.

Mind a nyolcz osztály, tíz órával hetenként. — A kezdők a rajzvonalak ismeretébe avattattak, s ezután az egyenes és hajlott vonalú tárgyak helyes felfogására vezéreltettek. — A lefolyt évben nagyobb képzettséget nyert haladók árnyéklatos rajzdarabokban, u. m. fejek, virágok, tájképek stb. dolgoztak. Voltak némelyek, kik fekete-, veres krétával, színezéssel, sőt két krétával és olajfestékekkel szép sikerrel gyakorolták a rajzművészetet. — A tanév elején beírt tanítványok száma: 52.

d) Ének.

Az al- és fölgymnasium osztályaiban hetenként négy-négy órával. — I. Algymnasium. a) A kezdők a hangjegyek és hangközökkel ismertettek meg. Továbbá, a hangtalálás és scalagyakorlatok, felosztás nélkül adattak elő. b) Haladók az ütényneknek pontos és egyenlő felosztásával ismertettek meg, énekelve és ének nélkül. — Tanítványok száma: 22. — II. Fölgymnasium. Különféle egyházi és egyéb énekek külön hangnemekben adattak elő két tenor és két bassus hangokon. — Tanítványok száma: 21. Összesen: 43.

e) Szépirás.

A szokott magyar és német folyóírásban (Current) az algymnasium mind a négy osztálya oktatást nyert, valamint a magyar és német törtírásban (Fractur) is; ez utóbbiban azonban, és a német nyomtatott hárántírásban (Kanzlei) csak azon ifjak oktattattak, kik a főnemlített folyóírásban előhaladást tanúsítván, magoknak kellő ügyességet szereztek. Tanulók száma összesen: 62.

VII.

Magyar kidolgozási feladatok.

IV. o s z t á l y.

1. **Mondatok** elemzése.
2. **Mondatbővítés e tételek fölött:**
 - a) A jó ifjú kerül a romlott társaságot.
 - b) A tudományok ékesítik a lelket.
 - c) A méltatlanságok eltűrése erős lélek jellege.
 - d) A rendetlen indulatok megzabolázása mértékletességnek neveztetik.
3. A kikelet legszebb része az évnék. (Dolgozat folyó irányban a szórend szabályai szerint.)
4. **Körmondatok ezen alaptételekből:**
 - a) A restséget kerülni kell.
 - b) A takarékoság a gazdagság alapja.
 - c) A világot isteni gondviselés kormányozza.
 - d) Az elüljárók szíves tiszteletre méltók.
5. Nehéz minden embernek tetszeni. (Mese-alakban megjelenítve.)
6. Levél, melyben a fiú pénzt kér atyjától az úszás tanulásra.

V. o s z t á l y.

1. **Körmondatok e feladatokból:**
 - a) A vétkek lelkiünknek ártalmas.
 - b) Egészségünkre nagy gondot viseljünk.
2. **Érteményhatározatok, az értélyezés szabályai szerint, a következő fogalmakra vonatkozólag.**
 - a) erény; b) becsület; c) szorgalom; d) háladatosság; e) fősvénység; f) gabona; g) gyümölcsfa.
3. A bölcsesség. (Dolgozat a szónoklati alakzatok szerint).
4. Erény nélkül nincs igaz boldogság. (Szónok-művészileg tárgyalva).

VI. o s z t á l y.

1. A magyar. (Jellemrajz folyó irányban, a leírás kellékei szerint.)
2. A tél. (Adoniszi versekben.)
3. Kikeletkor. (Archilochi versek.)
4. Epigrammák: a) A gazdag és koldus; b) a szenvedő; c) a vízben fuldokló.
5. A tavasz. (Leiró költemény, párversekben.)

VII. o s z t á l y.

1. A három rest. (Mese, folyó irányban.)
2. A magyar Kodrosz: (Történelmi rajz.)
3. Csak a sorsával megelégedett lehet igazán boldog. (Ékesszólástani gyakorlat, a bővítő szóalakzatok szerint.)
4. Az ős magyar mivelttség. (Képekben. Történetdolgozati kísérlet.)

VIII. o s z t á l y.

1. Télén. (Adoniszi versek.)
 2. A rózsza és darázs. (Mese, ötös jambuszban.)
 3. A temetőben. (Pherekrateszi versek.)
 4. A megújult természet. (Leírás párversekben.)
 5. Lelki megnyugvás. (Alkai óda.)
 6. Levél, melyben a tanuló ifjú szülőit életkörülményeiről értesíti.
 7. A paraszt együgyűség. (Elbeszélés népies modorban.)
 8. Barátom emlékénel. (Költői merengés, folyó irányban.)
 9. A harmatcsep. (Szórajz.)
 10. Eger ostroma. (Történelmi rajz.)
 11. Az ifjú kor. (Szónokművészileg tárgyalva.)
 12. A barátság. (Dolgozat, az ékesszólástani alakzatok szerint.)
-

VIII.

Átmenti vizsgák eredménye az 185 ³ / ₆ tanévben.								
Szak- osztály.	Átmenti bi- zonyítványt nyert.	Általános sorozat.				Vizgálat- lan maradt	Magán- tanuló	Összesen:
		Első rendű kitünéssel	Első rendű	Másod rendű	Harmad rendű			
I.	47.	14.	33.	6.	11.	7.	—	71.
II.	28.	5.	23.	4.	4.	4.	—	40.
III.	21.	4.	17.	3.	—	—	—	24.
IV.	13.	3.	10.	—	—	—	—	13.
V.	17.	3.	14.	—	—	—	—	17.
VI.	14.	5.	9.	—	—	1.	1.	16.
VII.	4.	1.	3.	1.	—	—	1.	6.
VIII.	8.	4.	4.	—	—	2.	—	10.
Az érettségi szigorlatra jelentette magát:							10.	
Az írásbeli vizsgát kiállotta:							8.	
Visszalépett:							2.	
A szóbeli érettségi szigorlat aug. 29-kén tartatik.								

F Ü G G E L É K.

A tanintézet tudományos szereinek gyarapodása.

Tanintézetünk múltárai a lefolyt 185⁵/₆ tanévben is több oldalú érdekes gyarapodást nyertek Ezeknek során

A rom. kath. lyceumi könyvtár több kötetnyi becses tartalmú jeles művekkel gazdagodott. Legtekintélyesebb járulékokul említhetők fel először is azon tudományos munkák, melyekkel a birodalmi magas kormány atyáskodásának kiváló kegyelme könyvgyűjteményünket gazdagítani méltóztatott, s melyek a részlelés folyamán * alatt jelelvék. Tartozó kötelességének ismeri tudományos intézetünk legmélyebb hálaköszönetét kifejezni újlag is az évről-évre nagy mértékben tapasztalt magas kegyelemért.

Gyarapodott továbbá a rom. kath. lyceum könyvtára még azon ** alatt elsorolt kötetmi példányokkal, melyek az erdélyi nyomdák részéről törvényes kötelezettségnél fogva küldettek be.

A múltárai gyarapulásai jelenleg a következő részletekben nyilvánulnak:

A) Történelmi és földrajzi segédeszközök.

Sydow: Ázsia földképe. 1854. Vászorra húzva.

B) Terménytár.

A nmlgú cs. kir. erdélyi helytartótanács, az alapítványi pénztárból megszerezve, a gymnasium használatára megküldeni méltóztatott A. M. Becker cs. iskolai tanácsos által kiadott, ehető s mérges gombák gyűjteményét, hat gyönyörű- s természetihíven színezett képben. — Ugyanezen gyűjteményt szaporította t. c. Wolf Gábor kolosvári gyógyszerész úr, egy jávorgím agancs kövülettel.

C) Mértan és csillagászat.

Annalen der k. k. Sternwarte in Wien. Fünfter Band. 1855. 8-o.

D) A rom. kath. lyceum könyvtára.

α) Vallási iratok s egyházi történetirók

Martin Konrád: A religio tankönyve. Kiadja a Sz.-István-Társulat. Pest, 1855. 8r.
Roder Alajos: Nagy Biblia. Kiadja a Sz.-István-Társulat.

** Ajtatos elmélekedések. Szerkeszté Matusik nep. János. Kolosvárt, a rom. kath. lyc. nyomd. 1855. 8r.

Immaculata. A régi magyar anyaszentegyház hét szent beszédben. Régi codexekből, nyelvjegyzetekkel Toldy Ferencz által. Pest, 1855. 8r. A Szent-István-Társulatnál. VIII. és 100. l.

Alexandriai szent Katalin verses Legendája, ugynezon szentnek két kisebb prózai életével együtt. Régi codexekből, nyelvjegyzetekkel kiadta Toldy Ferencz. Pest, 1855. 12r. Eggenberger Ferdinándnál. Díszkiadás. XXXIX. és 287 l.

- ** Erdélyi I. sz. megyés-püspök ő excljának körlevele híveihez a szentséges Atyával kötött egyezmény kihirdetése ügyében. Szeben, nyomtatott Steinhausen Tivadar betűivel. Ívr. 4. l.
- ** Medgyes Lajos: Egyházi imakönyv. Eredetiimák. Kolosvártt, Stein Jánostulajdona. 1855. 8r.
- ** Koronka Antal: Imakönyv a szépnem számára. Második átdolgozott s bővített kiadás. Kolosvártt, Stein János tulajdona. 1856. 8r.
- ** Péterfi Sándor: Temetési szent beszédek. Kolosvártt, Stein János tulajdona, 1856. 8r.
- ** Ima H. Szentmártoni Gedő József koporsója mellett, Kolosvárt, aug. 30-dikán. 1855. Kríza János, kolosvári unitarius pap által. 8r.
- ** Könyörgés Al-torjai Mike Sándor hitestársa, született Szacs vay Sára koporsója felett. Kolosvártt, nyomtatott az. evang. reform. főtanoda betűivel, 1855. 8r.
- ** A nagy hazafi. Emlékbeszéd, melyet néhai nmlgú Széki Gróf Teleki József emlékezetére tartott gyászünnepély alkalmával elmondott Nagy Péter. April 29.—1855. Kolosvártt, az ev. ref. főtanoda betűivel. 8r.
- ** Vierter Jahresbericht des Marien-Vercines. Wien, 1855. 4-to.
- Pray: Specimen Hierarchiae Hungaric. Pars I. II. Posonii et Cassoviae. 1776. 4-o.
- ** Orationes occasione solemnis installationis Excell. Illustr. ac Rmi Dni Dni Alexandri Comitis a Sterca-Siulutiu etc in Archi-Episcopum Metropolitanam Graeci Ritus Catholicorum Alba-Juliensem in Ecclesia Metropolitana Blasieni. Die XXVIII. Octobr. 1855. habitae. Blasii, typis Seminarii Diocesani. 4-to.
- ** Directorium Officii Divini ac Missae celebrandae pro anno bissextili 1856. In usum Almae Diocesis Transilvaniensis. Claudiopoli, typis lycei rom. cath. 8-o.
- ** Directorium Officii Divini pro anno bissextili 1856. In usum Fratrum Minorum S. P. Francisci strictioris observantiae. Claudiopoli typis lycei rom. cath. 8-o.
- ** Kyriacodromion. Sibiu. 1855.
- ** Mártuisiera Ortodoxá. Sibiu. 1855.
- ** Istoria santa seau Biblica a Testamentului vechiu si nou pentru incepatori scrisa de Tim. Cipariu. Blasiu. Cu Tipariulu Seminariului. 1855. 8-o.

β) Neveléstani iratok.

Programmokat küldöttek az 185¹/₂ tanévről

I. Magyar nyelven *a*) 8r.-ben: Baja, Esztergom, Léva, Nagyvárad; — *b*) 4r.-ben: Arad, Debreczen (helv. hitv.), Eger, Gyöngyös, Győr, Hóldmező-Vásárhely (helv. hitv.), Jászberény, Keszthely, Nagy-Károly, Nagy-Kőrös (helv. hitv.), Nagy-Szombat, Miskolcz, Pápa, Pécs, Sopron (ágost. hitv.), Szabadka, Szeged, Székes-Fehérvár, Szombathely, Tata, Vác.

II. Német nyelven *a*) 8r.-ben: Görz, Klagenfurt, Teschen, Bécs (al-reáltanoda); — *b*) 4r.-ben. Bécs (schottenfeldi fél-reáltanoda), Brassó (ágost. hitv.), Cilli, Felső-Lövő (ágost. hitv.), Grécz, Iglau, Krems, Laibach, Lemberg (mindkét gymn.), Marburg, Nagy-Szeben (Erdély, rom. kath. és ágost. hitv.), Olmütz, Pest (reáltanoda), Pozsony (fél-reáltanoda), Sopron, Segesvár (Erdély, ágost. hitv.), Temesvár, Zengg.

III. Latin nyelven, 4r.-ben: Balásfalva (Erdély).

IV. Olasz nyelven, 8r.-ben: Zára.

V. Román nyelven, 4r.-ben: Brassó.

** Személyzet-és rende a közleczkéknék az orvos-sebészi intézetben, Kolozsváratt 185³/₄. 4r. A rom. kath. lyc. betűivel.

* B. Deresényi János: Az én nevelési rendszeremnek alapvonalai. Pesten, nyomtatott Lukács Lászlónál, 1851. 8r.

Tanodai Lapok. Szerkeszti Lonkay Antal. Pest, 1856. 4r.

Oesterreichischer Schulbote. Wien. 1856. 4-to.

γ) Orvosok és sebészek.

Disquisitiones de structura et functionibus cerebri. Edidit Benedictus Stilling. — I. De structura protuberantiae annularis sive pontis Varolii. Jenae. 1846. Fol. Text. latin. et germ.

Dr. Albers: Atlas der pathologischen Anatomie für praktische Aerzte. XIII. — XXVI. und XXXI. XXXII. Lieferung. Fol. Bonn.

- Dr. Baumgärtner: Physiologischer Atlas, mit XLVI. Tafeln. Stuttgart. 1853. 4-to.
Hyrtl: Handbuch der topographischen Anatomie. Wien. 1853. I. II. Bd. 8-o.
Rokitansky: Lehrbuch der pathologischen Anatomie.
Dr. Wittstein: Etymologisch- botanisches Handwörterbuch. Ansbach. Erste u. zweite Lieferung. 1852. 8-o.
Dr. Naegel's Lehrbuch der Geburtshülfe. Mainz. 1854. I. Bd. 8-o.
Emmert: Lehrbuch der Chirurgie. Fortsetzung. III. Bd. Erste u. zweite Lieferung. Stuttgart. 1855. 8-o.
Virchow: Specielle Pathologie.
Rudolph Wagner's Lehrbuch der speciellen Physiologie. Vierte Auflage. Erste u. zweite Lieferung. Leipzig. 1854. 8-o.
Dr. Wernher: Handbuch der allgemeinen und speciellen Chirurgie. 13.— 17. Lieferung. Giessen. 1855. 8-o.
Dr. Martiny: Naturgeschichte der für die Heilkunde wichtigen Thiere. Giessen 1854. 8-o.

d) Nyelvtanok, nyelvészek, szótárak.

- Hunfalvy Pál: Magyar nyelvészet. I. — X. füz. Pest, 1856. 8r.
** Gyergyai Ferencz: A Magyar nyelv sajátágairól. Kolozsvártt, az evang. reform. főtanoda betűivel 1856. 8r.
** Okszerű vezér a német nyelv tanulásában. Irta Brassai Samu. I. Rész. Ötödik javított és bővített kiadás. Kolozsvártt. Stein János tulajdona. 1855. 8r.
** Grammatica Germana pentru Classi elementari. de G. E. Niceforu. Cursulu I. Brasovu. 1855. 8-o.
** Compendiu de Gramatei'a limbei Romane. De T. Cipariu. Blassiu. Cu tipariulu Seminariului. 1855. 8-o.

e) Költők és szépművészek.

- Bulyovszky Lilla Novellái. I. köt. Pest, 1855. 8r. Müller Emil könyvnyomdája. — A szerző ajándéka.
** Játékszíni emlékkönyv. 1856. Kolozsvártt. 16r. Nyomatott az ev. ref. főtanoda betűivel.
** Kiáltó szó a pusztában. Irta Szilágyi Károly. Kolozsvár. 1855. 8r. Stein János bizománya.
Virgil pásztor dalai. Magyaritá Gyurics Antal. Pesten. 1851. 8r.
** Gáspár János és Kovácsi Antal: Magyar olvasókönyv. Első folyam. Harmadik kiadás. Kolozsvártt. 1856. 8r. Stein János sajátja.
Szvorényi: Olvasmányok a gymnasiumi s ipartanodai alsóbb osztályok számára. Pest, 1855. 8r. I. — IV. köt.
Lonkay Antal: A magyar irodalom ismertetése a legrégebb időktől napjainkig. I. II. köt. Pest, 1855. 8r.
Faludy Ferencz minden munkái. Eredeti kéziratok és kiadások után a szerző életrajzával és képével kiadta Toldy Ferencz. Pest, 1853. Emich Gusztávnál. XX. és 940. l.
Rimai Classicusok magyar fordításokban. Kiadja a magyar tud. társ. I. II. köt. Pest, 1836. 8r.
** Szerelmi Levelező. Irta Kassay Adelf. Kolozsvártt, Barráné és Steinnál. 1855. 8r.
** Gedichte von Georg v. Miksa. Kronstadt. 1855. 12. Römer et Kamner.
** Portarea de buna Convenientia intre omeni. Tradusa de Tim. Cipariu. Blassiu, in tipografia Seminariului. 1855. 8-o.

e) Törvény s államtanok.

- ** A nemzetek fejlődéséről. Irta b. Kemény Gábor. Kolozsvártt. Stein János bizománya. 1856. n8r.
** Schuller: Siebenbürgische Rechtsgeschichte. Dritte Lieferung. — Vierte Lieferung. 8-o.
** Das Privatrecht der Siebenbürger Ungarn und Sekler. Von Fridrich Schuller von Libloy. Siebenbürgische Rechtsgeschichte. II. Bd. I. Lieferung.

* Statistische Arbeiten der Pest-Otner Handels-und Gewerbekammer. I. Heft. Stuhlweissenburg. Pest, 1856. 8-o.

* Bericht der Handels-und Gewerbekammer a) für Vorarlberg in Feldkirch. 1852. 8-o.; — b) in Innsbruck. 1852. 8-o.; 1853. 8-o.; — c) in Gratz. 1853. u. 1854. 8-o.

* Denkschrift der Kronstädter Handels-und Gewerbekammer über die Führung einer Eisenbahn von Kronstadt in die Walachei bis an die Donau. Kronstadt. 1855. 8-o.

* Rapporti della Camera di Commercio e d' Industria a) della provincia di Cremona negli anni 1851. 1852. 1853. 8-o.; — b) della provincia di Brescia. 1852. 8-o.; — c) della provincia di Bergamo, 1854. 8-o.; — d) Camera provinciale di Commercio in Rovigo. 1853.

η) Szám- és mennyiségtan, naptárak.

** Kivonat a szám- és betűvetés-tanból. Irta Mátyás Euséb. Min. R. Kolozsvár, 1855. 8r.

** Mezei naptár 1856. szökő évre. Gazdasági használatul kiadja az erdélyi gazdasági egyesület. Kolozsvártt, Stein János bizománya. 4r.

Hilárd: Mértani táblák (szöveggel.)

**Compass für Siebenbürgen. Vaterländischer Kalender. 1856. Kronstadt, Druck und Verlag von Römer et Kamner. 8-o.

** Siebenbürgischer Provincial-Kalender auf das Schalt-Jahr 1856. Hermannstadt. Gedruckt bei Georg v. Closius. 32-o.

** Kalindaru pentru visectu 1856. Brassovu. In tipografia Römer et Kamner. 8-o.

** Kalendariu pe anul 1856. Sibiiu.

** Kalendariu pea anul dela Hristosu 1856. Sibiiu.

θ) Világi történetírók s történelmi segédszerek.

Magyar Történelmi Tár. Kiadja a magyar tudós Társaság történelmi bizottmánya. I. II. köt. Pest, 1856. 8r.

Ujabb nemzeti könyvtár. Harmadik folyam. Pest, 1854. n4r.

A magyar és hazája régenten. Irta Perger János. Pest, 1831. 8r.

Toldy Ferencz: Irodalmi arcképei és újabb beszédei. Kiadta Tárkányi. Pest (Hartlebennél), 1856. 8r. IV. és 264. l.

Jászai Pál: A magyar nemzet napjai, a legrégebb időtől az arany bulláig. I. — III. füzet. Pest, 1856. 8r.

** Erdélyi történelmi adatok. Szerkeszti és kiadja gr. Mikó Imre. I II. köt. Kolozsvár. 1855. 1856. n8r. Stein János bizománya.

Hunyadiak kora Magyarországon. Irta gr. Teleki József. XI-d. köt. Pesten, Emich Gusztáv könyvnyomdája. 1855. 8r.

Bod Péter: Magyar Athenás. Nyomattatott 1766. esztendőben. 8r. — T. cz. Szikszai Mihály úr ajándéka.

** Kolozsvári Közlöny. Szerkeszti Vida Károly. Kiadó-tulajdonos Berde Áron. (April. Máj. Jun.) Kolozsvár, 1856. Ívr. A rom. kath. lyc. nyomd.

** Geschichte der Siebenbürger Sachsen für das sächsische Volk. Von G. D. Teutsch. IV. Heft. Kronstadt. 1856. 12-o.

* Leitfaden der nordischen Alterthumskunde. Kopenhagen. 1837. 8-o.

** Siebenbürger Bote. Hermannstadt. 1856. 4-o.

* Bibliographisch- Statistische Übersicht der Literatur des österreichischen Kaiserstaates, vom 1. Jänner bis 31. December. 1854. Wien. 1856. 8-o.

* Antiquarisk Tidsskrift udgivet af det kongelige nordiske oldskrift- Selskab. 1849. — 1851. Kjobenhavn. 1852. 8-o.

* Memoires de la Société royale des Antiquaires du Nord. 1848. — 1849. Copenhague. 1852. 8-o. — 1845. — 1849. Copenhague. 8-o.

* Delle Inseriziani Veneziane. Fascicolo XXII. 4-to.

** Istoria Daciei antice. Compusé de Gavriel Popu seu Laslo. Clusiu, in tipografia Gymnasiului reformatuloru. 1855. 8-o.

** Elemente de Istori' a si Geografi' a Vechia. Scrise de Joanne Rusu. Blasiu, cu tipariulu Seminariului diecesanu. 1854. 8-o.

** Acte si Fragmente istorice beserecesci. De Tim. Cipariu. Blasiu. Cu Tipariulu Semin. Diecesanu. 1855. 8-o.

** Telegraphul Roman. Sibiu. 1856. Fol.

** Schemetismus Almae Provinciae Ordinis Minorum S. Francisci S. O. per Magnum Transsylvaniae Principatum a S. Stephano Rege Ap. Hungariae titulatae. Ad annum Christi 1856. 8-o. Typis Lyc. Rom. Cath. Claudiopolit.

1) Természettudományi munkák.

Hanák: Természetrájk. Színezett képekkel. I. — VII. füz. Pest, 1848. 4r.

Virányi János: A növények természetrajza képekben. Pest, 1856. Ívr. I. füzet.

** Verhandlungen und Mittheilungen des siebenbürgischen Vereins für Naturwissenschaften zu Hermannstadt. Jahrgang VII. Nro. 1. Jänner. 1856. 8-o.

* Geologische Übersicht der Bergbaue der österreichischen Monarchie. Wien, 1855. 4-to.

Stecker: Kurzes Lehrbuch der organischen Chemie. Braunschweig. 1853. 8-o. I. II. Bd.

Dr. Vislocki: Repetitorium der Pharmacognosie und Pharmacologie. Wien. 1853. 8-o. I. Bd.

* Illustratione delle piante vascolari spontanee nel polesine di Rovigo di Gaetano Grigolato. Rovigo. 1854. 8-o.

2) Encyclopaediák.

Ujabb kori ismeretek tára. VI. d. köt. Pest. Kiadja Heckenast Gustáv. 1855. 8r.

Uj magyar Muzeum. Szerkeszti Toldy Ferencz. Pest. 1856. 8r. I. — XII. füz.

Keletnépe. Szerkeszti Török János. Bécs. 1856. n8r. I. — VIII. füzet.

Vahot Imre: A nagy világ képekben. I. — VII. füz. Pest, 1855. n8r. 464. l.

* Almanach der Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften. Sechster Jahrgang. Wien. 1856. 8-o.

* Sitzungsberichte der Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften. I. Mathematisch-naturwissenschaftliche Classe. a) XV. Bd. Jahrgang 1855. I. II. III. Heft. — b) XVI. Bd. I. II. Heft. — c) XVII. Bd. I. II. III. Heft. — d) XVIII. Bd. I. II. Heft. — e) XIX. Bd. I. Heft. — II. Philosophisch-historische Classe. a) XV. Bd. Jahrgang 1855. I. II. Heft. — b) XVI. Bd. I. II. III. Heft. c) XVII. Bd. I. II. III. Heft. — d) XVIII. Bd. I. II. Heft. — e) XIX. Bd. I. Heft.

* Denkschriften der Kaiserlichen Akademie der Wissenschaften. I. Philosophisch-historische Classe. Sechster Band. — II. Mathematisch-naturwissenschaftliche Classe. IX. u. X. Bd. 4-to.

* Archiv für Kunde österreichischer Gesichts-Quellen. XIV. Bd. II. — XV. Bd. I. 8-o. u. II. Hälfte. — XVI. Bd. I. Hälfte.

* Fontes rerum Austriacarum. Zweite Abtheilung. Diplomataria et Acta. VIII. Bd.

* Monumenta Habsburgica. Zweiter Band.

* Jahrbuch der kaiserlich-königlichen Geologischen Reichsanstalt. 1855. VI. Jahrgang. Nr. 1. 2. 3. Wien. 1855. 4-to.

* Jahrbücher der k. k. Central-Anstalt der Meteorologie und Erdmagnetismus. III. Bd. Jahrgang. 1851. Wien. 4-to.

* Dr. Meynert: Die Jetztzeit. Jahrgang. 1855. I. II. Bd. Wien. 8-o. Druck und Verlag von A. Schweiger.

Galetti: Allgemeine Weltkunde. I. — X. Lieferung. Pest, Wien und Leipzig. 1854. 4-to.

* Recueil d'itinéraires dans la Turquie D'Europe. Par Ami Buené. Tome second. Vienne. 8-o.

3) Vegyesek.

Verlags-Catalog von Carl Rümpler. Hannover. Michaelis Messe. 1855. 8-o.

Anzeige. Corpus Scriptorum Historiae Byzantinae. Bonnae. Impensis Ed. Weber.

Végül: Alkalmi versezetek, halotti jelentések és imák, nagy számmal.

Dr. Magyarász Incze,

igazgató.

Horváth Pius,

tanácsülési jegyző.

T A R T A L O M.

ÉRTEKEZŐ RÉSZ.

A vallás-erkölcsi nevelés, mint a sikeres iskolai tanítás főkolléke. Irta Horváth Pius.	lap. 3.
---	------------

ÉRTESÍTŐ RÉSZ.

I. A tanintézet körében tett időszaki intézkedések.

A.) A tanügyet érdeklő fontosabb rendeletek kivonata.	9.
B.) A kolosvári rom. kath. nyilv. nagy-gymnasiumban 185 ⁵ / ₆ tanév folytán tartatott gyűlések némely lényegesb határozatainak jegyzéke.	12.

II. Tanári kar.

A.) Rendes tanárok az 185 ⁵ / ₆ tanévben.	14.
B.) Rendkívüli tanárok.	14.
III. Részletes jegyzetek a tanuló növendékekről az 185 ⁵ / ₆ tanévben.	15.
IV. Tanórák rende az 185 ⁵ / ₆ tanévben.	16—17.
V. Átmenti tanterv az 185 ⁶ / ₇ -ki tanévre, mely a cs. k. erdélyi helytartótanácsnak fölterjesztett.	18.
VI. Rendkívüli tantárgyak.	23.
VII. Magyar kidolgozási feladatok.	24.
VIII. Átmenti vizsgák eredménye 185 ⁵ / ₆ tanévben.	26.

FÜGGELÉK.

A tanintézet tudományos szereinek gyarapodása.

A) Történelmi s földrajzi segédeszközök.	27.
B) Terménytár.	27.
C) Mértan és csillagászat.	27.
D) A rom. kath. lyceum könyvtára.	27.

KOLOSVÁRT.

A rom. kath. lyceum betűivel.
